

İran'a Yönelik Olası Kara Harekâtında Kürt Faktörü

Stratejik Kullanılabilirlik, Operasyonel Sınırlar ve Bölgesel Sonuçlar

Belge türü	Stratejik analiz / karar verici odaklı think tank raporu
Kapsam	İran'a karşı olası kara harekâtında Kürt aktörlerin kullanılabilirliği
Yöntem	Tarihsel belge + açık kaynak saha verisi + think tank literatürü + risk senaryoları
Tarih	Nisan 2026

Raporun Ana Hükmü

Kürt aktörler, İran'a karşı olası bir kara harekâtında ana vurucu güç değil; istihbarat, hedefleme, sabotaj, sınır baskısı ve rejim zafiyeti anında fırsat üretme gibi yardımcı vekil işlevlerde anlamlı değer üretebilecek kuvvet çarpanlarıdır.

İçindekiler

- Yönetici Özeti
- Metodoloji ve Kaynak Hiyerarşisi
- 1. Giriş
- 2. Stratejik Bağlam
- 3. Aktör Haritası
- 4. Tarihsel Dersler ve Stratejik Hafıza
- 5. Operasyonel Kullanılabilirlik Analizi
- 6. Kısıtlar ve Kırılganlıklar
- 7. Senaryolar
- 8. Risk Değerlendirmesi
- 9. Stratejik Sonuçlar ve Nihai Hüküm
- 10. Sonuç
- Kaynakça

Tablo ve Şekil Listesi

- Harita 1. İran-İrak sınır hattında Kürt faktörünün operasyonel temas kuşağı (şematik)
- Tablo 1. Başlıca İranlı Kürt aktörlerin karşılaştırmalı profili
- Grafik 1. Görev bazlı kullanılabilirlik düzeyi
- Tablo 2. Görev tiplerine göre kullanılabilirlik ve sınırlar
- Grafik 2. Senaryolara göre askerî fayda ve stratejik risk profili
- Tablo 3. Senaryo-risk-etki matrisi
- Grafik 3. Başlıca aktörlerde kullanılabilirlik-maliyet dengesi

Kısaltmalar

- ABD - Amerika Birleşik Devletleri
- AP - Associated Press / AP News
- CSIS - Center for Strategic and International Studies
- CFR - Council on Foreign Relations
- IKBY - Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi
- KDP - Kürdistan Demokrat Partisi
- KYB - Kürdistan Yurtseverler Birliği
- PAK - Kurdistan Freedom Party
- PDKI - Kurdistan Democratic Party of Iran
- PJAK - Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê
- PKK - Kurdistan Workers' Party
- UA - Uluslararası İlişkiler / Uluslararası Analiz

İran'a Yönelik Olası Kara Harekâtında Kürt Faktörü: Stratejik Kullanılabilirlik, Operasyonel Sınırlar ve Bölgesel Sonuçlar

Yönetici Özeti

Ana Yargılar

- Kürt faktörü, İran'a karşı olası bir kara harekâtında ana omurga değil; sınır aşındırma, istihbarat ve dikkat dağıtma işlevi gören yardımcı vekil unsur niteliği taşır.
- En gerçekçi kullanım modeli, düşük ve orta yoğunluklu operasyonlarda yerel bilgi, hedefleme, sabotaj ve sınırlı sızma kapasitesinden yararlanılmasıdır.
- IKBY, Türkiye, Bağdat ve İran'ın karşı hamle kapasitesi, Kürt kartının sahadaki etkisini doğrudan sınırlayan belirleyici bölgesel eşiktir.
- Tarihsel destek–geri çekilme örüntüsü, Kürt aktörlerin risk iştahını düşürmekte; bu durum görünür ve yüksek yoğunluklu angajmanı stratejik olarak kırılğan kılmaktadır.

Bu raporun temel sorusu, İran'a yönelik olası bir kara harekâtında Kürt aktörlerin ne ölçüde, hangi işlevlerle ve hangi sınırlar içinde kullanılabileceğidir. Çalışmanın ana hükmü şudur: **Kürt unsurlar belirli koşullar altında yardımcı vekil aktörler olarak kullanılabilir; ancak bunların bir kara harekâtının ana omurgasını oluşturması mevcut açık kaynak veriler ışığında gerçekçi görünmemektedir.** Daha muhtemel olan model, sınır hattında baskı yaratma, istihbarat ve hedefleme desteği sağlama, sınırlı sabotaj ve sızma faaliyetleri yürütme, rejimin güvenlik kapasitesini batı ekseninde dağıtma ve iç çözülme anlarında fırsat üretme işlevleridir. Buna karşılık derinlikli ilerleme, büyük yerleşim merkezlerini elde tutma, sürekli lojistik sürdürme ve birleşik komuta altında uzun süreli harekât icra etme kapasitesi sınırlıdır (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Bu sonuca götüren ilk neden, dış temas ve operasyonel niyetin artık spekülâtif olmaktan çıkmış olmasıdır. Mart 2026 tarihli açık kaynak saha raporları, İranlı Kürt silahlı unsurlar ile ABD arasında İran'ın batısındaki güvenlik güçlerine karşı olası operasyon biçimlerinin görüşüldüğünü; ayrıca bazı planlamalarda İsrail bağlantılı güvenlik çevrelerinin de sınır hattı ve sınır kasabaları ekseninde senaryolar tartıştığını göstermektedir. Bu tablo, "Kürt kartı"nın yalnızca teorik bir olasılık olmadığını, bölgesel savaş senaryolarında ciddiyetle hesaplanan bir seçenek hâline geldiğini göstermektedir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

İkinci neden, bu seçeneğin askerî ve örgütsel tavanının düşük olmasıdır. Mevcut veriler, İranlı Kürt silahlı yapıların hafif silahlı, parçalı ve dış destek olmaksızın sınırlı derinlikte hareket edebilen oluşumlar olduğunu düşündürmektedir. Bu gruplar belirli bir sınır kuşağında rahatsızlık üretme kapasitesine sahip olabilir; ancak kapsamlı bir kara harekâtının sürdürülebilir omurgası olmak için gerekli ağır silah, hava koruması, komuta birliği, operasyonel yoğunluk ve ikmal derinliğinden yoksundur. Vekâlet savaşı literatürü de dış sponsor desteği bulursa bile yerel ortakların çoğu durumda ana kuvvet değil, maliyet azaltıcı ve dikkat dağıtıcı tamamlayıcı unsur olarak kullanıldığını göstermektedir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a).

Üçüncü neden, bölgesel ve siyasal kısıtlardır. Irak ile İran arasında 2023'te kurulan sınır güvenliği çerçevesi, İranlı Kürt grupların sınır hattından uzaklaştırılması ve kamplara taşınması yönünde somut adımlar üretmiştir. Aynı şekilde PJAK dosyasının hem Türkiye hem de ABD hukukî-siyasî sisteminde yüksek maliyetli bir alan oluşturması, dış aktörlerin bu hatta açık ve kurumsal bir angajman geliştirmesini zorlaştırmaktadır. Buna, Kürt hareketleri içindeki tarihsel "desteklenme ama son anda yalnız bırakılma"

hafızası eklendiğinde, kullanılabilirlik ile isteklilik arasındaki mesafenin ciddi olduğu anlaşılmaktadır (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; U.S. Department of the Treasury, 2009; van Wilgenburg, 2025).

Bu nedenle raporun ana sonucu nettir: **İran'a karşı olası bir kara harekâtında Kürt faktörü, işgal kuvveti değil; sınır aşındırma, iç güvenlik meşguliyeti, hedef istihbaratı ve rejim zafiyetinden yararlanma amacıyla kullanılabilecek yardımcı stratejik araçtır.** Bu hüküm, tarihsel kayıtlarla güncel operasyonel sinyaller birlikte okunduğunda daha da güçlenmektedir; zira geçmiş deneyim, dış desteğin çoğu zaman kalıcı güvenlik garantisi değil, bağlamsal ve geri çekilebilir bir araç olduğunu göstermektedir (U.S. Department of State, 1972; U.S. Department of State, 1975a; U.S. Department of State, 1975b).

Metodoloji ve Kaynak Hiyerarşisi

Bu çalışma, tek bir haber akışına dayanan bir değerlendirme değil; tarihsel belge, hukukî kayıt, think tank analizi ve güncel saha verisinin birlikte kullanıldığı çok katmanlı bir stratejik sentez çalışmasıdır. Raporun amacı polemik üretmek değil, belirli bir askerî-siyasî senaryonun ne ölçüde gerçekçi olduğunu test etmektir. Bu nedenle kaynaklar, güvenilirlik ve işlev bakımından katmanlandırılmıştır: tarihsel ve resmî belgeler yapısal örüntüyü, hukukî belgeler meşruiyet ve angajman sınırlarını, think tank çalışmaları ara mekanizmaları ve güncel açık kaynak saha raporları operasyonel işaretleri açıklamak için kullanılmıştır (Watts et al., 2023; U.S. Department of the Treasury, 2009).

Birinci kaynak kümesi, tarihsel-resmî belgelerdir. Buradaki temel dayanak, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın tarih serisinde yer alan belgeler ve ilgili resmî kayıtlar olmuştur. Bu belgeler, Kürt dosyasının Soğuk Savaş sonrasında ya da yalnızca güncel İran krizleri bağlamında değil, çok daha eski bir çevreleme ve dengeleme mantığı içinde ele alındığını göstermektedir. Özellikle 1970'lerde Irak Kürtlerine sağlanan destek ve bu desteğin bölgesel pazarlıklar değiştiğinde geri çekilmesi, bugünkü sahadaki güven sorununun tarihsel zeminini anlamak için önemlidir (U.S. Department of State, 1972; U.S. Department of State, 1975a; U.S. Department of State, 1975b).

İkinci kaynak kümesi, vekâlet savaşı ve yerel ortak kullanımı üzerine üretilmiş think tank literatürüdür. Bu rapor, özellikle vekâlet savaşını dış sponsorun yerel aktöre silah, eğitim, istihbarat, danışmanlık veya başka tür destek sağlayarak stratejik amaçlarına ulaşma biçimi olarak tanımlayan kavramsal çerçeveden yararlanmaktadır. Bu çerçeve, İranlı Kürt unsurların bir “ana kara gücü” değil, belirli görevler için devreye sokulabilecek yardımcı aktörler olarak değerlendirilmesini mümkün kılar. Aynı zamanda, yerel ortakların çoğu durumda kendi gündemleri, sınırlı kapasite ve yüksek terk edilme riski nedeniyle dış sponsorun arzularını tam olarak karşılamadığını da hatırlatır (Watts et al., 2023).

Üçüncü kaynak kümesi, güncel saha ve uzman değerlendirmeleridir. Bu çerçevede kullanılan veriler, son dönemde İranlı Kürt muhalefetin dış angajmana karşı neden temkinli davrandığını, hangi koşullarda daha aktif davranabileceğini ve hangi baskılar nedeniyle geri çekildiğini anlamak için önem taşımaktadır. Özellikle savaş sonrasında ağır bir bastırma dalgası ihtimali, örgütsel parçalanmışlık, bölgesel komşuların rezervleri ve Kürt siyasî hafızasında yer alan “yeniden satılma” korkusu, kullanılabilirlik tartışmasının yalnızca askerî kapasiteye indirgenemeyeceğini göstermektedir (van Wilgenburg, 2025).

Bu rapor, kaynak kullanımında iki ilkeye bağlı kalmaktadır. Birincisi, doğrulanmamış propaganda malzemesi, sosyal medya iddiası ve anonim polemikler dışarıda bırakılmıştır. İkincisi, metin içinde kurum ve ajans adları öne çıkarılmamış; bunun yerine analitik ifade korunmuş, dayanaklar parantez içi atıf sistemiyle taşınmıştır. Böylece çalışma, haber aktarımı görünümünden uzaklaşıp karar verici ve uzman okur için daha kurumsal bir forma kavuşturulmuştur.

1. Giriş

İran'a yönelik olası bir kara harekâtında Kürt faktörünün yeniden öne çıkması, yalnızca etnik ya da kimlik temelli bir mesele değildir; esas olarak coğrafya, sınır derinliği, mevcut silahlı ağlar, yerel bilgi üretim kapasitesi ve dış destekle birleştiğinde ortaya çıkabilecek operasyonel fayda ile ilgilidir. İran'ın batı hattı, dışarıdan baskı üretmek isteyen aktörler açısından yalnızca bir sınır çizgisi değil; aynı zamanda rejimin iç güvenlik kaynaklarını dağıtma, karar alma merkezlerinde baskı algısı oluşturma ve savaşın mekânsal sınırlarını genişletme potansiyeli taşıyan bir temas kuşağıdır. Bu nedenle Kürt sahası, olası bir kara harekâtının merkezi kuvveti olarak değil, stratejik çevreleme mekanizmasının bir bileşeni olarak önem kazanmaktadır (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Bununla birlikte, bu alanı abartılı genellemelerden ayırmak gerekir. “Kürtler” yekpare bir askerî-siyasî özne değildir. İranlı Kürt partiler, PJAK hattı, Irak Kürdistanı'ndaki parti dengeleri, yerel toplumsal taban ve dış bağlantılar birbirinden farklıdır. Bu parçalı yapı, bir yandan dış aktörlere birden fazla temas kanalı sunarken, diğer yandan ortak komuta, ortak hedef ve ortak risk paylaşımı üretmeyi zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla bu rapor, “Kürtler İran'a karşı kullanılır mı?” gibi genel bir soruya değil; **“hangi Kürt aktör, hangi coğrafyada, hangi görev için, hangi dış destek ve hangi siyasî bedel altında kullanılabilir?”** sorusuna cevap aramaktadır (van Wilgenburg, 2025; Reuters, 2026a).

Tarihsel deneyim de bu ayrımı desteklemektedir. Dış güçlerin Kürt dosyasına yaklaşımı, çoğu zaman normatif bir self-determinasyon taahhüdünden çok, rakip devleti yıpratma ve dengeleme amacı taşıyan bağlamsal ortaklıklar üretmiştir. 1970'lere ait resmî kayıtlar, Kürt hareketlerine sağlanan dış desteğin kapsamını olduğu kadar, bu desteğin ne kadar hızlı biçimde geri çekilebildiğini de göstermektedir. Bu durum, Kürt siyasal hafızasında kalıcı bir güvensizlik üretmiş; dış destek tekliflerinin her zaman aynı anda hem fırsat hem de risk olarak okunmasına yol açmıştır. Günümüzde İranlı Kürt aktörlerin temkinli davranmasının ardında yalnızca askerî zayıflık değil, bu tarihsel hafıza da vardır (U.S. Department of State, 1972; U.S. Department of State, 1975a; van Wilgenburg, 2025).

Güncel durumda ise iki eğilim aynı anda görülmektedir. Bir yandan dış angajman ihtimali artmıştır; çünkü açık kaynak veriler, bazı İranlı Kürt unsurların dış aktörlerle operasyon seçeneklerini tartıştığını, sınır kuşağında belirli hazırlıkların ve temasların mevcut olduğunu göstermektedir. Diğer yandan bu ihtimalin önünde ağır sınırlamalar vardır: sınır hattından uzaklaştırma politikaları, bölgesel aktörlerin itirazları, hukukî sorunlar, parçalı örgüt yapısı ve İran'ın sert misilleme kapasitesi bunların başında gelmektedir. Başka bir ifadeyle, sahada aynı anda hem fırsat üretici hem de caydırıcı dinamikler bulunmaktadır; raporun temel görevi de tam olarak bu dengenin hangi noktada “kullanılabilirlik”e dönüştüğünü belirlemektir (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; U.S. Department of the Treasury, 2009; Reuters, 2026c).

Bu çerçevede raporun çıkış varsayımı nettir: **Kürt faktörü, İran'a karşı olası bir kara harekâtında ana vurucu güç değil; sınır aşındırma, istihbarat katkısı, yerel sızma, dikkat dağıtma ve rejim zafiyetini büyütme amacıyla kullanılacak yardımcı bir unsurdur.** Bu varsayım, ilerleyen bölümlerde üç aşamada test edilecektir. Önce stratejik bağlam ve çevreleme mantığı kurulacaktır. Ardından aktör haritası ve tarihsel destek-terk edilme döngüsü incelenecektir. Son olarak operasyonel kullanılabilirlik, kısıtlar ve senaryolar üzerinden nihai stratejik hükme ulaşılabilecektir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

—| Giriş Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: Kürt unsurlar, İran'a karşı olası bir kara harekâtında ana işgal kuvveti olarak değil, yardımcı vekil aktör olarak anlam taşımaktadır. (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Neden önemli: Çünkü kamuoyunda sık görülen “kara gücü olabilirler” varsayımı, parçalı yapı, sınırlı kapasite ve bölgesel kısıtlar dikkate alındığında aşırı geniştir. (van Wilgenburg, 2025; Reuters, 2023a; Reuters, 2026c).

Operasyonel sonuç: En gerçekçi işlevler istihbarat, hedefleme, sınır baskısı, sabotaj ve güvenlik kaynaklarını dağıtma rolüdür. (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a).

2. Stratejik Bağlam

2.1. İran-ABD-İsrail Üçgeninde Güncel Güç Mücadelesi

İran'a yönelik olası bir kara harekâtında Kürt faktörünü anlamak için önce bu dosyanın içine yerleştiği daha geniş stratejik çerçeveyi kurmak gerekir. Mesele yalnızca İran'ın batısındaki sınır bölgeleri ya da belirli Kürt örgütlerin askerî kapasitesi değildir. Asıl mesele, İran-ABD-İsrail üçgeninde uzun süredir biriken rekabetin hangi aşamada **dolaylı mücadeleden daha doğrudan, daha kırıncı ve daha rejim merkezli** bir çatışma modeline evrildiğidir. Son yıllardaki gelişmeler, bu üçgende çatışmanın klasik “gölge savaş” formatının ötesine geçerek, devlet kapasitesini, komuta yapısını, güç projeksiyonunu ve iç istikrarı aynı anda hedef alan bir karakter kazandığını göstermektedir (Chatham House, 2025; Chatham House, 2026).

İran'ın bu denklemdeki temel stratejik mantığı uzun süredir **ileri savunma** veya bazı kaynaklarda ifade edildiği şekliyle **mozaik savunma** anlayışına dayanmaktadır. Bu yaklaşım, İran'ın nispeten sınırlı konvansiyonel askerî kapasitesini; vekil ağlar, bağlı silahlı yapılar, sınır ötesi nüfuz hatları ve esnek caydırıcılık mekanizmalarıyla telafi etmesine dayanır. Başka bir ifadeyle İran, tehdidi kendi sınırlarında karşılamak yerine, rakiplerini daha dış halkalarda yıpratmayı tercih etmektedir. Bu nedenle Lübnan, Suriye, Irak, Yemen ve Filistin sahaları yalnızca dış politika uzantıları değil; aynı zamanda İran rejiminin güvenlik mimarisinin parçasıdır (UK House of Commons Library, 2024).

Bu durum İsrail açısından uzun süre belirli bir denge üretmiştir. İsrail'in konvansiyonel askerî üstünlüğü ile İran'ın füze, İHA ve vekil ağ temelli asimetrik kapasitesi arasında oluşan yapı, tarafları çoğu zaman doğrudan tam ölçekli savaştan uzak tutmuş; çatışmayı hibrit, gri bölge ve dolaylı rekabet biçimlerinde sınırlamıştır. Bu model İran için işlevseldi; çünkü böylece İsrail'in üstün hava ve yüksek yoğunluklu konvansiyonel kapasitesini tam olarak devreye sokmasını zorlaştırıyor, buna karşılık kendi asimetrik araçlarını sürekli sahada tutabiliyordu. Fakat son dönemdeki gelişmeler, bu dengenin aşınmakta olduğunu ve İsrail'in artık İran'ın çevre ağlarını değil, bizzat devletin güvenlik mimarisini hedef alan bir düzleme geçtiğini göstermektedir (Chatham House, 2025).

Buradaki kritik değişim şudur: İran'a karşı mücadele artık yalnızca “nükleer programı sınırlandırma” veya “vekil ağları geriletme” hedefiyle değil, **İran'ın sınır ötesine güç yansıtma kapasitesini kökten zayıflatma** mantığıyla da okunmaktadır. Güncel değerlendirmeler, ABD ve İsrail'in İran'ın balistik füze altyapısı, güvenlik yapısı, komuta zinciri ve dış güç projeksiyonuna yönelen hedefler üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu ise çatışmayı sınırlı caydırıcılık denkleminde çıkarıp, rejimin iç dayanıklılığını da test eden yeni bir safhaya taşımaktadır (CFR, 2026; CSIS, 2026).

Ancak burada önemli bir dengeleyici unsur vardır: İran zayıflasa bile otomatik olarak çöken bir yapı değildir. İran'ın son kırk yılda askerî, ekonomik ve siyasî şoklardan sonra yeniden toparlanabilen bir rejim olduğu; bunu da resmî kurumlar ile gayriresmî ağları, licit ve illicit finans kanalları ile bölgesel bağlantıları birlikte kullanarak başardığı yönünde güçlü analizler bulunmaktadır. Bu nedenle dış baskının yoğunlaşması, rejimin sonunun geldiği anlamına gelmez; aksine rejim, baskı altındayken çevresel alanları ve ağ yapılarını daha da stratejik görebilir. Aynı biçimde İran'a karşı harekât planlayan aktörler de yalnızca

hava saldırılarıyla sonuca gitmenin sınırlılıklarını gördükçe, **rejimin iç zafiyet noktalarına ve sınır kuşaklarına** daha fazla ilgi duymaya başlar (CSIS, 2025; Chatham House, 2026).

Tam da bu nedenle Kürt faktörü, güncel stratejik çerçevede tali bir detay değil; İran'ın içeride ve sınır hattında baskılanabileceği ender alanlardan biri olarak yeniden önem kazanmıştır. İran'ın çok-etnili yapısı içinde her muhalif bölge aynı derecede örgütlü, silahlı, sınır aşan ve dış bağlantı üretmeye elverişli değildir. Kürt sahası ise kimlik, coğrafya, örgütlenme ve silahlı gelenek bakımından bu dört özelliği aynı anda barındıran ender alanlardan biridir. Bu yüzden İran'a dönük her ciddi çevreleme ve aşındırma tartışması, er ya da geç Kürt dosyasına temas etmektedir (Mitvim, 2026).

2.2. İran'a Karşı Çevreleme Mantığında Kürt Faktörünün Yeri

Kürtlerin bu denklemde öne çıkmasının nedeni, onları romantize eden bir “doğal müttefiklik” anlatısı değildir. Asıl neden, Kürt sahasının İran açısından aynı anda hem **sınır güvenliği sorunu**, hem **iç muhalefet potansiyeli**, hem de **dış müdahaleye açık temas kuşağı** oluşturmıştır. Güncel İsrail politika tartışmalarında da bu mesele açık biçimde bir jeostratejik problem olarak ele alınmaktadır. Yakın tarihli bir politika çalışması, İsrail-İran geriliminin derinleşmesiyle birlikte Kürtlerin, Suriye, Türkiye, Irak ve İran'a yayılmış bölgesel bir topluluk olarak güç dengelerini etkileyebilecek konuma geldiğini; özellikle İran sahasında Kürt alanının rejimin kırılgan noktalarından biri olarak görüldüğünü belirtmektedir (Mitvim, 2026).

Bu yaklaşım tarihsel olarak da yeni değildir. 1970'lere ait resmî belgeler, İran'ın 1960'ların ortalarından itibaren İsrail'in Irak Kürtlerine sağladığı desteği kolaylaştırdığını; İsrail'in ise mali yardım, maddi destek ve askerî-istihbarî danışmanlık sunduğunu kayda geçirmektedir. Yani Kürt sahası, uzun süredir Arap olmayan ve merkezî devletlerle sorun yaşayan çevresel aktörler üzerinden bölgesel dengeleme üretme mantığının parçası olmuştur. Dolayısıyla bugün İran bağlamında Kürt sahasına dönük ilgi, anlık bir taktik icat değil; eski bir çevreleme aklının yeni koşullarda güncellenmiş biçimidir (U.S. Department of State, 1975a).

Bu tarihsel mantığın günümüzde yeniden güç kazanmasının birkaç nedeni vardır. Birincisi, İran'ın batı hattındaki Kürt coğrafyası, Irak Kürdistanı ile temas hâlinde olan, sınır aşan toplumsal bağlara sahip ve rejimle uzun süreli çatışma hafızası taşıyan bir alandır. İkincisi, Mahsa Amini sonrasında görüldüğü gibi Kürt meselesi yalnızca yerel bir etnik protesto konusu olarak kalmayıp, daha geniş İran muhalefetini ateşleyebilen sembolik bir eşik işlevi görebilmektedir. Üçüncüsü, İranlı Kürt partiler sadece sivil muhalefet unsurları değildir; bazıları sınır alanlarında silahlı, örgütlü ve dış bağlantılı kapasite de taşımaktadır. Bu bileşim, Kürt sahasını hem Tahran açısından hassas hem de dış aktörler açısından cazip bir alan hâline getirmektedir (Mitvim, 2026; van Wilgenburg, 2025).

Bu yüzden Kürt kartının stratejik değeri, doğrudan büyük bir askerî zafer vaat etmesinde değil; İran'ın güvenlik mimarisine **içten ve sınırdan eşzamanlı baskı** uygulama ihtimali yaratmasındadır. Dış aktörler için mesele, Kürt grupların Tahran'a yürümesi değildir. Mesele, İran'ı aynı anda birkaç cephede düşünmeye zorlamak; iç güvenlik kaynaklarını batı vilayetlerine kaydırmak; sınır boyunca istihbarat açıkları yaratmak; protesto, sabotaj ve yerel ayaklanma olasılıklarını askerî baskıyla birleştirmektir. Bu model, klasik işgal stratejisinden çok **aşındırma, yıpratma ve rejim dikkatini dağıtma** mantığına oturur (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

2.3. Hibrit Baskı, Vekil Aktör Kullanımı ve Kara Harekâtı Arasındaki Ayrım

Bu noktada kavramsal bir ayrım zorunludur. Her dış destekli silahlı hareket, otomatik olarak “kara harekâtının parçası” değildir. Vekâlet savaşı literatürü, dış sponsorun yerel bir aktöre maddi, askerî,

istihbarî ya da örgütsel destek vererek daha düşük maliyetle stratejik çıktı üretmeye çalıştığı çatışmaları tanımlar. Bu modelin temel avantajı, sponsorun kendi askerini cepheye sürmeden baskı yaratabilmesidir; temel dezavantajı ise yerel ortağın kapasitesinin sınırlı, hedeflerinin farklı ve sadakatının kırılgan olmasıdır (Watts et al., 2023).

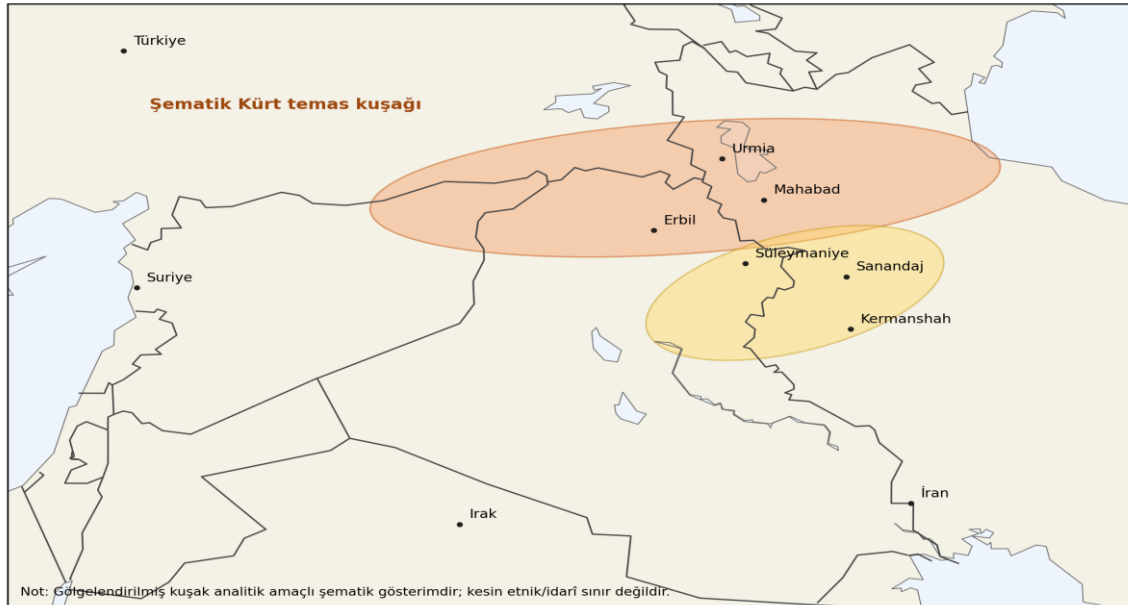
İranlı Kürt gruplar tam da bu çerçevede değerlendirilmelidir. Açık kaynaklara yansıyan bilgiler, bazı İranlı Kürt silahlı yapıların dış aktörlerle İran güvenlik güçlerine karşı operasyon ihtimalini görüştüğünü, hedefin batı İran'da güvenlik baskısı yaratmak ve daha geniş bir iç huzursuzluğa alan açmak olduğunu göstermektedir. Yine aynı kaynaklar, bazı planlarda sınır kasabalarının hedeflendiğini, içeriden hedef bilgisi sağlandığını ve böyle bir girişimin anlamlı ölçüde dış askerî-istihbarî destek olmadan başarı şansının düşük olduğunu ortaya koymaktadır (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Buradan çıkan sonuç nettir: Kürt unsurların değeri, **yüksek yoğunluklu düzenli savaş yürütmelerinde değil**, belirli görev nişlerinde ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında sınır kuşağında sızma, güvenlik güçlerini meşgul etme, hedef tespiti, yerel rehberlik, psikolojik baskı, rejim içindeki zafiyet anlarını değerlendirme ve hava harekâtıyla eşgüdümlü istihbarat sağlama öne çıkar. Buna karşılık şehir tutma, derinlikli ilerleme, ağır ateş gücüyle savunulan alanları aşma, hava koruması olmadan uzun süreli hareket etme ve birleşik komuta altında geniş cephele savaş yürütme gibi klasik kara savaşı işlevleri bakımından mevcut kapasite zayıftır (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Başka bir ifadeyle, burada tartışılan şey “Kürtler İran’a karşı bir işgal ordusu olabilir mi?” sorusu değildir. Daha doğru soru şudur: **Kürt unsurlar, dış hava ve istihbarat baskısıyla birleştiğinde İran’ın batısında düzenli kuvvetlerin işini kolaylaştıran ya da rejimin iç güvenlik yükünü artıran bir yardımcı unsur olabilir mi?** Mevcut veri seti, bu soruya sınırlı bir evet cevabı vermektedir. Fakat aynı veri seti, bu yardımcı rolün konvansiyonel kara taarruzunun yerini tutamayacağını da göstermektedir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; Mitvim, 2026).

2.4. Neden Şimdi? Neden Kolay Değil?

Harita 1. İran-İrak Sınır Hattında Kürt Faktörünün Operasyonel Temas Kuşağı (Şematik)

Kaynak/Not: Açık kaynak saha verileri ve rapor içi analitik sentez temelinde hazırlanmış şematik gösterim.

Kürt faktörünün bugün yeniden masaya gelmesinin nedeni, sadece teorik askerî fayda değildir; aynı zamanda İran'ın bölgesel baskı altında olduğu, çevre ağlarının sarsıldığı ve doğrudan çatışma riskinin arttığı bir döneme girilmiş olmasıdır. Bazı analizler, İran'ın son dönemde bölgesel ölçekte devrimden bu yana en zor safhalardan birinden geçtiğini, ancak buna rağmen ağlarını ve tedarik hatlarını yeniden kurma eğilimi gösterdiğini belirtmektedir. Bu ikili durum önemlidir: İran aynı anda hem zayıf hem de uyum sağlayabilen bir aktördür. Bu da dış oyuncuların kısa vadeli fırsat pencereleri aramasına yol açar; Kürt sahası bu pencerelerden biridir (CSIS, 2025).

Bununla birlikte bu seçenek kolay değildir. İlk büyük kısıt, Irak ve İran arasında 2023'te kurulan sınır güvenliği çerçevesidir. Bu çerçeve, silahlı Kürt grupların sınırdaki varlığını daraltmayı ve daha sıkı koordinasyonu hedeflemiştir. Devamında gelen düzenlemeler, silahlı unsurların sınır hattından uzaklaştırılması ve kamplara taşınması yönünde baskı üretmiştir. Bu gelişme, İranlı Kürt grupların “sınırdan hızla sızıp geri çekilen” eski esnekliğini azaltan yapısal bir değişikliktir (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b).

İkinci büyük kısıt, bölgesel aktörlerin rezervleridir. Irak Kürdistanı'nın pratik desteği olmadan İranlı Kürt grupların geniş ölçekte mobilizasyonu zorlaşır. Ancak Irak Kürt siyaseti, hem Bağdat hem Tahran hem de Ankara dengelerini aynı anda gözetmek zorundadır. Üçüncü kısıt ise hukukî ve siyasî maliyettir. PJAK'ın 2009'da ABD tarafından PKK/KGK bağlantısı nedeniyle yaptırım kapsamına alınmış olması, bu hatta açık ve kurumsal bir destek modelini daha sorunlu hâle getirmektedir (U.S. Department of the Treasury, 2009).

Dördüncü ve belki de en az maddi ama en etkili kısıt, Kürt aktörlerin kendi stratejik hafızasıdır. Son yıllardaki uzman değerlendirmeler, İranlı Kürt muhalefetin dış destek ihtimaline tamamen kapalı olmadığını; fakat savaş sonrasında sert bastırma, yalnız bırakılma ve araçsallaştırılma korkusuyla son derece temkinli davrandığını göstermektedir. Bu korku irrasyonel değildir; tarihsel olarak dış destek örüntüsünün çoğu zaman bağlamsal ve geri çekilebilir olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla kullanılabilirlik, sadece sponsorun iradesiyle değil; yerel aktörün **destek karşılığında ne kadar risk almayı kabul ettiğiyle** de belirlenir (van Wilgenburg, 2025; U.S. Department of State, 1975).

Bu nedenle stratejik bağlamın nihai sonucu şudur: Kürt faktörü, İran'a karşı olası bir kara harekâtında ancak daha büyük bir baskı mimarisinin parçası olarak anlam kazanır. Hava gücü, istihbarat, sınır ötesi koordinasyon, yerel rehberlik, diplomatik alan ve bölgesel izinler aynı anda oluşmadıkça Kürt sahası tek başına belirleyici sonuç üretmez. Buna karşılık bu bileşenler kısmen de olsa bir araya geldiğinde, Kürt sahası İran'ın batısında düşük maliyetli ama yüksek dikkat dağıtıcı bir baskı eksenini oluşturabilir. Tam da bu yüzden sonraki bölümde aktör haritasını ayrıntılı biçimde kurmak zorunludur; çünkü bu stratejik olasılığın gerçek sınırları, ancak hangi aktörün ne kadar kapasite taşıdığını gördükten sonra netleşecektir (Watts et al., 2023; Mitvim, 2026; Reuters, 2026a).

___| Stratejik Bağlam Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: Kürt faktörü, İran'a karşı olası bir kara harekâtında bağımsız bir işgal alternatifi değil; İran'ın batısında iç ve sınır baskısı üretmeye yarayan çevresel bir kaldıraçtır (Watts et al., 2023; Mitvim, 2026).

Neden önemli: Çünkü İran-ABD-İsrail çatışması artık yalnızca gri bölge rekabeti değil; devletin güvenlik mimarisini, güç projeksiyonunu ve iç dayanıklılığını hedef alan daha doğrudan bir düzleme kaymıştır. Bu, sınır kuşaklarını daha stratejik hâle getirmektedir (Chatham House, 2025; Chatham House, 2026; CFR, 2026).

Operasyonel sonuç: En gerçekçi model, Kürt unsurların istihbarat, hedefleme, sınır aşındırma, sabotaj ve rejim dikkatini dağıtma rollerinde kullanılmasıdır; şehir tutma ve derin taarruz ise mevcut verilerle zayıf görünmektedir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

3. Aktör Haritası

3.1. Neden aktör haritası belirleyicidir?

İran'a karşı olası bir kara harekâtında Kürt faktörünü doğru değerlendirmek için ilk yapılması gereken şey, “Kürtler” başlığını tekil bir askerî-siyasî özne gibi ele alma hatasından kaçınmaktır. Sahadaki gerçeklik, birbirinden farklı ideolojik yönelimlere, coğrafi yerleşimlere, dış bağlantılara ve risk iştahına sahip birden fazla Kürt aktörün varlığına işaret etmektedir. Bu nedenle kullanılabilirlik sorusu, ancak aktörler tek tek ayrıştırıldığında anlam kazanır. İranlı Kürt siyasal alanında bugün en görünür ve aktif dört yapı olarak PDKI, Komala, PJAK ve PAK öne çıkmaktadır; ancak bu grupların rejim karşıtlığı ortak olsa da yöntem, zamanlama ve dış angajman konusundaki yaklaşımları birbirinden belirgin biçimde ayrılmaktadır (van Wilgenburg, 2025).

Bu ayrımın operasyonel önemi büyüktür. Çünkü bir dış aktör açısından “kullanılabilir” görünen bir yapı, başka bir aktör açısından siyasî maliyeti yüksek, askerî değeri düşük veya kontrol edilmesi zor bir ortak olabilir. Aynı şekilde bir grubun İran karşıtlığı, onun otomatik olarak ABD veya İsrail’le açık işbirliğine istekli olduğu anlamına gelmez. Son dönemdeki değerlendirmeler, özellikle rejim değişimi söylemi yükseldiğinde dahi birçok Kürt yapının ihtiyatlı davrandığını, büyük bir ulusal ayaklanma olmaksızın tek başına öne çıkmanın ağır misilleme doğuracağından korktuğunu göstermektedir (van Wilgenburg, 2025).

3.2. PDKI ve Komala: tarihsel ağırlık, siyasî derinlik, operasyonel temkin

İran Kürt siyasetinin tarihsel omurgasını esasen PDKI ile Komala oluşturmaktadır. PDKI 1945’te kurulmuş en eski yapılardan biridir ve geleneksel destek tabanı Mahabad, Bikan, Sardasht ve Oshnavieh’i içeren Mukriyan sahasında yoğunlaşmaktadır. Programatik olarak federal ve demokratik bir İran savunmaktadır. Komala ise 1969’da ortaya çıkmış, daha seküler ve sol-kökenli bir çizgiye yaslanmış, Sanandaj-Marivan ekseninde destek bulmuş ve zaman içinde farklı kollara ayrılmıştır. Bu iki yapı, tarihsel meşruiyet ve siyasî hafıza bakımından güçlü olmakla birlikte, son dönemde daha ihtiyatlı ve daha koşullu bir davranış sergilemektedir (van Wilgenburg, 2025).

Bu temkinin temel nedeni, bu partilerin askerî eylemi tek başına belirleyici görmemeleridir. Son uzman değerlendirmeleri, hem PDKI hem de Komala çevrelerinin başarılı bir rejim değişimi veya büyük çaplı dönüşüm için yalnızca Kürt bölgelerinde değil, Tahran dâhil ülkenin merkezinde daha geniş bir ulusal hareketin oluşması gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. Bu yaklaşım, onları dış destekli sınırlı bir sınır operasyonuna hemen angaje olmaktan alıkoymaktadır. Başka bir ifadeyle bu iki aktör, saha bilgisi ve yerel toplumsal bağ bakımından kıymetli olabilir; fakat kolayca “hızlı saldırı ortağı”na dönüştürülebilecek yapılar değildir (van Wilgenburg, 2025).

Buradan çıkan stratejik sonuç şudur: PDKI ve Komala, bir kara harekâtında **istihbarat, yerel temas, sınırlı mobilizasyon ve rejim zafiyeti anında siyasal meşruiyet üretimi** açısından önemli olabilir; fakat bunları yüksek riskli bir öncü kara gücü gibi görmek gerçekçi değildir. Bu aktörler, tarihsel derinlikleri nedeniyle değerlidir; fakat tam da bu nedenle ihtiyatları yüksektir. Bu, onları askerî açıdan daha az değil; fakat daha seçici ve daha zor seferber edilebilir kılar (van Wilgenburg, 2025).

3.3. PJAK: en tartışmalı hat, en yüksek siyasî maliyet

PJAK, İran Kürt dosyasındaki en karmaşık ve dış angajman bakımından en sorunlu aktördür. 2004'te kurulan bu yapı, PKK çizgisine ideolojik ve örgütsel yakınlığı nedeniyle diğer İranlı Kürt partilerden ayrılmaktadır. ABD Hazine Bakanlığı, 2009'da PJAK'ı, KGK/PKK tarafından kontrol edilen bir örgüt olarak tanımlamış; bu çerçevede varlıklarının dondurulması ve ABD kişilerinin onunla işlem yapmasının yasaklanması sonucunu doğuran yaptırım kararı almıştır. Aynı kayıtlarda PJAK'ın liderlik yapısının ve örgütsel yöneliminin PKK/KGK hattıyla sıkı bağlantılı olduğu açık biçimde belirtilmektedir (U.S. Department of the Treasury, 2009).

PJAK'ın operasyonel değeri, İran sınır hattındaki örgütlü geçmişinden ve özellikle Kermanshah, İlam ve Urmia çevresindeki etkinliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu değer karşılığı otomatik biçimde “kullanılabilirlik” değildir. Çünkü PJAK hattı, yalnızca İran için değil, Türkiye açısından da doğrudan güvenlik hassasiyeti üretmektedir. Mart 2026'da Ankara'nın PJAK'ın faaliyetlerini yakından izlediğini açıklaması ve bu yapıyı bölgesel istikrarsızlık üreten bir örgüt olarak tanımlaması, bu hattın dış aktörler için yüksek siyasî maliyet taşıdığını göstermektedir. Dolayısıyla bir dış sponsor, PJAK'ı askerî bakımdan kullanışlı görse bile, bunun bölgesel diplomatik bedeli ciddi olabilir (van Wilgenburg, 2025; Reuters, 2026c; U.S. Department of the Treasury, 2009).

PJAK'ı diğer aktörlerden ayıran bir başka unsur da son çatışma safhasında benimsediği söylemdir. Son uzman analizleri, PJAK'ın hem İsrail'i hem de İran'ı eleştiren, kendisini “üçüncü alternatif” gibi konumlandırmaya çalışan daha farklı bir hat geliştirdiğini göstermektedir. Bu tavır, PJAK'ın tam anlamıyla dış sponsor güdümlü bir araç gibi davranmak istemediğini; kendi siyasal çizgisini ve gelecekteki pazarlık alanını korumaya çalıştığını düşündürmektedir. Bu nedenle PJAK, yüksek görünürlüğüne rağmen, sahada en kolay devreye sokulabilecek ortak değildir; tersine, en çok dikkat isteyen ve en fazla geri tepme riski taşıyan ortaktır (van Wilgenburg, 2025).

3.4. PAK: daha milliyetçi, daha atak, ama tek başına belirleyici değil

PAK, İranlı Kürt partiler içinde daha belirgin milliyetçi çizgisi ve daha yüksek risk iştahıyla öne çıkmaktadır. İlk biçimi 1991'e uzanan, 2006'da bugünkü adını alan bu yapı, Kürdistan'ı “kolonyalizmden kurtarma” ve ulusal Kürt devleti kurma hedefini daha açık savunan yapılardan biridir. Son analizler, PAK'ın diğer birçok İranlı Kürt örgütten farklı olarak Erbil vilayetinde konuşlandığını ve KDP ile daha iyi ilişkiler geliştirdiğini göstermektedir. Ayrıca IŞİD'e karşı savaşta ve 2017'de Erbil'in savunulmasında rol oynaması, bu yapının sembolik olduğu kadar pratik askerî tecrübeye de sahip olduğunu düşündürmektedir (van Wilgenburg, 2025).

Bu profil, PAK'ı dış aktörler açısından daha “atak” bir ortak gibi gösterebilir. Nitekim son çatışma bağlamında daha sert rejim karşıtı pozisyon alan yapılardan biri olarak öne çıkmıştır. Ancak burada da iki sınır vardır. Birincisi, milliyetçi söylemin yüksek olması, fiilî askerî kapasitenin de aynı ölçüde yüksek olduğu anlamına gelmez. İkincisi, PAK dâhil Kürt yapılarının önemli bölümü dış destek vaatlerine karşı derin güvensizlik taşımaktadır; çünkü geçmiş deneyimler, açık güvenlik garantisi olmadan ileri çıkmanın ağır bedeller doğurabileceğini göstermiştir. Bu nedenle PAK, operasyonel açıdan daha istekli bir eşik sunabilir; ama bu onu tek başına belirleyici bir kara ortağı yapmaz (van Wilgenburg, 2025).

3.5. IKBK/KDP-KYB eksen: gerçek kapı açıcı ya da kapı kapatıcı aktör

İranlı Kürt grupların sahadaki fizikî ve lojistik varlığı büyük ölçüde Irak Kürdistanı üzerinden şekillenmektedir. Bu nedenle bir kara harekâtında asıl belirleyici aktörler yalnızca İranlı Kürt partiler değil; aynı zamanda onları barındıran, sınırlayan veya kolaylaştıran IKBK içi güç merkezleridir. Son analizler,

Komala'nın farklı kollarının daha çok Süleymaniye eksenine, yani KYB etkisindeki alana dayandığını; PAK'ın ise Erbil vilayetinde ve KDP ile daha iyi ilişkiler içinde konumlandığını göstermektedir. Bu coğrafi-siyasal ayırım, İranlı Kürt yapıların tek bir lojistik hatta veya tek bir himaye sistemine dayanmadığını, dolayısıyla eşgüdümün baştan sorunlu olduğunu ortaya koymaktadır (van Wilgenburg, 2025).

Bundan da önemlisi, IKBY'nin kendi kurumsal konumu bir sınırlandırıcıdır. 2023'te Irak ile İran arasında imzalanan sınır güvenliği anlaşması, İranlı Kürt muhalif yapıların silahsızlandırılması ve sınır hattından uzaklaştırılması yönünde açık baskı üretmiştir. Daha sonraki gelişmeler, bu grupların sınırdan iç kamplara taşınmaya başladığını göstermiştir. Son uzman değerlendirmeleri de IKBY'nin bu anlaşmaya bağlı kaldığını ve İranlı Kürt örgütlerin sınır ihlallerine mesafeli davrandığını teyit etmektedir. Bu nedenle "Kürt kartı"nın gerçek sınırlarından biri, doğrudan İran değil, Irak Kürdistanı'nın neye izin verdiğidir (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; van Wilgenburg, 2025).

3.6. Türkiye, Bağdat ve Tahran: dış sponsorların hareket alanını daraltan çevresel aktörler

Kürt dosyasındaki her hesap, kaçınılmaz olarak Türkiye, Bağdat ve Tahran'ın karşı tutumuyla sınırlanmaktadır. 2026 başında silahlı Kürt grupların Irak'tan İran'a geçmeye çalıştığına ilişkin bilgiler, sadece İran'ın değil Türkiye'nin de devreye girdiğini göstermiştir. Aynı açık kaynaklar, Türkiye'nin İran'ı bu hareketlilik konusunda uyardığını ve İran'ın hem Irak'tan hem Türkiye'den savaşçı ve silah geçişini durdurmalarını istediğini ortaya koymaktadır. Bu tablo, Kürt faktörünün yalnızca sponsor ile yerel grup arasında ikili bir ilişki olmadığını; aksine komşu devletlerin istihbarat ve güvenlik tepkileriyle çevrili olduğunu gösterir (Reuters, 2026d).

Bağdat açısından bakıldığında da benzer bir durum vardır. Irak merkezi hükümeti, İran'la gerilimi tırmandıracak ve ülke topraklarını bir sınır ötesi isyan platformuna dönüştürecek adımlara yapısal olarak mesafelidir. Bu nedenle IKBY'nin fiilî desteği olmaksızın İranlı Kürt grupların geniş çaplı mobilizasyonu zor olduğu kadar, IKBY'nin açık desteğiyle böyle bir mobilizasyonun sürdürülmesi de Bağdat ve Tahran baskısı altında son derece maliyetli olacaktır. Sonuç olarak, kara harekâtı bağlamında Kürtler kadar önemli olan bir başka gerçek de şudur: **kapıyı açan aktör her zaman silahlı grup değil, çoğu zaman onu barındıran siyasî coğrafyadır** (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; Reuters, 2026c).

Tahran cephesinde ise temel avantaj, hızlı ve sert bastırma kapasitesidir. Son dönemde İranlı Kürt muhalif karargâhlarına yönelik saldırılar, sınır ötesi vurma kabiliyetinin devam ettiğini; daha geniş bölgesel savaş sırasında ise İran'ın Irak Kürdistanı'ndaki üsler ve muhalif odaklar üzerinde baskı kurmaya devam ettiğini göstermektedir. Buna paralel olarak İran'ın Şii müttefik ağlarının da bölgesel baskıyı artırdığı görülmektedir. Bu durum, Kürt grupların yalnızca İran devletiyle değil, İran'a yakın çok katmanlı bir güvenlik ekosistemiyle karşı karşıya olduğu anlamına gelir (Reuters, 2022; Reuters, 2026e; Reuters, 2026f).

___| Aktör Haritası Bölümünün Ana Bulguları

Tablo 1. Başlıca İranlı Kürt aktörlerin karşılaştırmalı profili

Aktör	Temel üs / coğrafya	Güçlü yön	Ana kısıt	Analitik hüküm
PDKI	Mukriyan–Mahabad hattı / Irak Kürdistanı bağlantısı	Tarihsel meşruiyet, yerel temas, siyasi hafıza	Yüksek ihtiyat, öncü angajmana mesafe	İstihbarat, yerel mobilizasyon ve siyasi meşruiyet için değerli; ana kara gücü için sınırlı
Komala	Sanandaj–Marivan ekseni / Süleymaniye etkisi	Toplumsal ağ, örgütsel hafıza, sınır bilgisi	Fraksiyonlaşma, yüksek görünür angajman riski	Siyasi-yerel destek ve temas üretir; yoğun savaşa sınırlı
PAK	Erbil ekseni / KDP ile görece daha iyi ilişki	Daha atak çizgi, sembolik askerî tecrübe	Ölçek sınırlı, dış garantilere bağımlı	Dar hedefli görevlerde daha istekli; sürdürülebilirlik zayıf
PJAK	Sınır hattı / PKK-KGK bağlantılı hat	Militan görünürlük, dağlık alanda tecrübe	Hukukî-siyasî maliyet çok yüksek, Türkiye faktörü	Askerî bakımdan dikkat çekici; fakat en maliyetli ortak

Ana bulgu: İranlı Kürt siyasal-askerî alanı yekpare değildir; PDKI, Komala, PJAK ve PAK hem ideolojik çizgi hem dış bağlantı hem de risk iştahı bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Bu nedenle “Kürtlerin kullanılabilirliği” ancak aktör bazında analiz edildiğinde anlam taşır (van Wilgenburg, 2025; U.S. Department of the Treasury, 2009).

Neden önemli: Çünkü sahada en görünür yapı her zaman en uygun ortak değildir. PJAK yüksek görünürlük ama yüksek siyasî maliyet üretirken; PDKI ve Komala daha köklü fakat daha temkinli; PAK ise daha atak fakat sınırlı ölçekte etkili bir aktördür (van Wilgenburg, 2025).

Operasyonel sonuç: Bir kara harekâtında asıl soru “hangi grup istekli?” değil, “hangi grup hangi coğrafi himaye altında ne kadar süreyle ve hangi bölgesel tepkiyi göze alarak hareket edebilir?” sorusudur. Bu da IKB, Bağdat, Türkiye ve İran’ın karşı hamlelerini analiz etmeyi zorunlu kılar (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; Reuters, 2026c; Reuters, 2026d).

Bir sonraki bölümün yönü: Bu nedenle sonraki aşamada tarihsel hafıza, yani dış destek–terk edilme döngüsü ele alınacaktır. Çünkü bugünkü isteksizlik, ihtiyat ve pazarlık arayışı büyük ölçüde geçmiş deneyimlerden beslenmektedir (U.S. Department of State, 1972; U.S. Department of State, 1975; van Wilgenburg, 2025).

4. Tarihsel Dersler ve Stratejik Hafıza

4.1. Destek, garanti değildir

İran'a karşı olası bir kara harekâtında Kürt aktörlerin neden temkinli davrandığını anlamak için bugünkü saha verisi tek başına yetmez. Asıl belirleyici unsurlardan biri, dış destek deneyiminin Kürt siyasal hafızasında nasıl yer ettiğidir. Bu hafızanın merkezinde çok net bir ders vardır: dış sponsor desteği çoğu zaman uzun vadeli güvenlik garantisi değil, bağlamsal ve geri çekilebilir bir araçtır. Bu nedenle Kürt aktörler için dış destek aynı anda hem fırsat hem de terk edilme riski anlamına gelir. Washington'daki güncel uzman değerlendirmeleri de İranlı Kürt muhalefetin son çatışmalarda ihtiyatlı davranmasını, yalnızca askerî zayıflıkla değil, savaş sonrasında sert bastırma ve yeniden yalnız bırakılma korkusuyla açıklamaktadır.

Bu hafızanın tarihsel omurgası özellikle 1970'lerde belirginleşmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın tarih serisindeki belgelere göre, 1970'lerin başında Mulla Mustafa Barzani liderliğindeki Irak Kürt hareketi İran ve İsrail tarafından yoğun biçimde desteklenmiş, Barzani de bu desteği ABD'den doğrudan yardım isteyerek tamamlamaya çalışmıştır. Aynı belgeler, Kürt güçlerinin dağlık alanlarda savunma ve yıpratma kapasitesine sahip olsa da, hafif silahlarla donatıldıkları için savaşı Bağdat'a taşıyabilecek ya da sürekli taarruz sürdürebilecek nitelikte olmadığını açıkça göstermektedir. Yani dış destek, Kürt hareketine direnme kapasitesi kazandırmış; fakat onu bağımsız bir stratejik zafer gücüne dönüştürmemiştir.

4.2. 1973–1975 örüntüsü: yüksek destek, ani kesilme

Tarihsel kayıtlardaki en çarpıcı örüntü, desteğin büyüklüğünden çok, geri çekilişin ani ve yıkıcı oluşudur. Haziran 1975 tarihli bir FRUS belgesine göre, ABD'nin Barzani hareketine 1973–1975 mali yıllarında sağladığı yardım yaklaşık **20 milyon dolara** ve **1.250 tondan fazla mühimmata** ulaşmıştır; aynı belgede İran yardımının ise yıllık **74 milyon doların üzerinde** olduğu belirtilmektedir. Bu veriler, Kürt dosyasının o dönemde tali değil, bölgesel güç dengesi içinde ciddi bir kaldıraç olarak görüldüğünü göstermektedir.

Ancak aynı tarih dizisi, bu desteğin ne kadar koşullu olduğunu da göstermektedir. Haziran 1975 tarihli başka bir resmî belgede, Kürt yardım programının Şah'ın talebiyle başlatıldığı, tüm yardımın İran üzerinden aktarıldığı ve Şah'ın 6 Mart 1975'teki Cezayir Anlaşması sonrasında mali ve askerî desteği kesmesiyle Kürt direnişinin çöktüğü, bunun üzerine ABD programının da sona erdirildiği açıkça yazılmaktadır. Bu, Kürt hareketleri açısından dış sponsor desteğinin özünü özetleyen tarihsel bir eşiktir: destek güçlü olabilir, fakat sponsorun jeopolitik hesabı değiştiğinde aynı hızla ortadan kalkabilir.

Bu örüntü, bugünkü analiz açısından iki nedenle önemlidir. Birincisi, dış destek alan Kürt aktörlerin “ne kadar silah alabilecekleri” kadar “sponsor değişkenliğine karşı ne kadar savunmasız oldukları” sorusunu da öne çıkarır. İkincisi, yerel grupların neden açık angajman öncesinde daha yüksek güvenlik garantisi, daha net siyasî çerçeve ve daha görünür koruma talep ettiğini açıklar. Bugünkü ihtiyatın önemli bir kısmı, ideolojik tereddütten değil, tarihsel olarak doğrulanmış bu kırılmalardan beslenmektedir.

4.3. İsrail hattı: çevresel dengeleme ve Kürt kartı

İsrail'in Kürt dosyasındaki rolü de tarihsel olarak süreklilik göstermektedir. FRUS belgelerinde, İran'ın 1960'ların ortalarından itibaren İsrail'in Kürt isyancılara yardımını kolaylaştırdığı; İsrail'in finansal ve maddi destek sağladığı, askerî ve istihbarî danışmanlar gönderdiği ve bazı Kürtlerin İsrail'de eğitim görmüş olabileceği belirtilmektedir. Aynı belgeler, bu yardımın İran'ın kolaylaştırıcılığı olmadan sürdürülmesinin çok zor olduğunu da vurgulamaktadır. Bu ayrıntı önemlidir; çünkü İsrail-Kürt ilişkisi tarih boyunca yalnızca ikili bir temas değil, daha geniş bölgesel çevreleme mimarisinin parçası olmuştur.

Bu tarihsel çizgi, günümüzde de tamamen kaybolmuş değildir. Son dönemde yayımlanan İsrail merkezli politika analizleri, Kürtlerin Suriye, Türkiye, Irak ve İran'a yayılmış bölgesel bir topluluk olarak yeniden stratejik değer kazandığını; özellikle İran bağlamında Kürt alanının rejimin hassas çevresel kuşaklarından biri olarak görüldüğünü göstermektedir. Bu da bugünkü tabloda Kürt kartının bir “duygusal yakınlık” ya da “doğal müttefiklik” anlatısıyla değil, çevreleme, dikkat dağıtma ve iç kırılgenlikleri kullanma mantığıyla değerlendirildiğini düşündürmektedir. Bu çıkarım, hem tarihsel belgeler hem de güncel politika analizleri birlikte okunduğunda güçlenmektedir.

4.4. Stratejik hafıza ve bugünkü ihtiyat

Bugünkü İranlı Kürt aktörlerin davranışını belirleyen şey yalnızca askerî kapasite ya da dış destek düzeyi değildir. Aynı derecede önemli olan unsur, “öne çıkanın ilk ezilen olacağı” yönündeki tarihsel korkudur. Son uzman analizleri, İranlı Kürt muhalefetin rejim değişimini ilkesel olarak desteklese bile, dış destekli sınırlı bir harekâta fazla görünür biçimde angaje olmanın ardından ağır bir bastırma dalgası yaşayabileceğinden çekindiğini göstermektedir. Bu korku, teorik değil; geçmişte birden fazla kez doğrulanmış siyasi deneyime dayanmaktadır.

Bu nedenle “satılma korkusu” yalnızca duygusal bir ifade değildir; operasyonel sonuç doğuran stratejik bir değişkendir. Yerel aktörün risk iştahını düşürür, erken angajmanı zorlaştırır, sponsor güvencesi talebini yükseltir ve en önemlisi yerel güçlerin kendi başına öncü kara unsuru gibi davranmasını engeller. Bir dış sponsor açısından bu durum esneklik kaybı anlamına gelir; çünkü yerel grup sadece silah değil, aynı zamanda sonrasında yalnız bırakılmayacağına dair işaret ister. İran'a karşı olası bir kara harekâtında Kürt faktörünün sınırları büyük ölçüde burada ortaya çıkar: kullanılabilirlik vardır, fakat bu kullanılabilirlik tarihsel güvensizlik nedeniyle sürekli pazarlığa ve çekinceye tabidir.

4.5. 2026 senaryosuna yansıyan tarihsel sonuç

Tarihsel deneyimin bugüne bıraktığı en önemli sonuç şudur: Kürt aktörler, dış sponsorların bölgesel hesapları için faydalı olabilir; fakat bu fayda onların uzun vadeli güvenliğini otomatik olarak garanti etmez. Bu nedenle İran'a karşı olası bir kara harekâtında Kürt unsurların yüksek yoğunluklu ve açık bir öncü rol üstlenmesi, tarihsel hafıza nedeniyle zordur. Daha gerçekçi olan model, dış sponsorların onları istihbarat, sınır baskısı, sınırlı sızma, yerel rehberlik ve rejim zafiyetinden yararlanma gibi daha kontrollü alanlarda devreye sokmaya çalışmasıdır. Bu sonuç yalnızca güncel saha verisinin değil, 1970'lerden bugüne uzanan destek–geri çekilme örüntüsünün de mantıksal uzantısıdır.

___| Tarihsel Dersler ve Stratejik Hafıza Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: Kürt siyasal hafızasında dış destek, kalıcı güvence değil; yüksek fayda ile yüksek terk edilme riskini birlikte taşıyan koşullu bir araç olarak yerleşmiştir.

Neden önemli: Çünkü bugünkü ihtiyat, yalnızca mevcut askerî zayıflıktan değil, 1970'lerde güçlü destekten ani çöküşe uzanan tarihsel deneyimden beslenmektedir.

Operasyonel sonuç: Kürt aktörlerin açık ve öncü kara gücü rolüne mesafesi, onları daha çok istihbarat, sınır aşındırma, yerel temas ve fırsatçı hareket alanlarına iter.

5. Operasyonel Kullanılabilirlik Analizi

5.1. Kullanılabilirlik sorusu nasıl kurulmalıdır?

İran’a karşı olası bir kara harekâtında Kürt aktörlerin operasyonel değerini ölçmek için ilk yapılması gereken şey, “savaşı kazanabilirler mi?” gibi fazla geniş bir sorudan kaçınmaktır. Daha doğru soru şudur: **hangi görev setlerinde maliyet-etkin yardımcı güç olabilirler, hangi görev setlerinde ise hızla tıkanırlar?** Vekâlet savaşı literatürü, dış sponsorların yerel ortakları en çok finansman, silah, eğitim, danışmanlık ve istihbarat desteğiyle belirli stratejik çıktılar üretmek için kullandığını; ancak bu yapıların çoğu durumda sponsorun doğrudan kuvvetinin yerine geçemediğini göstermektedir. Bu nedenle İranlı Kürt unsurların değeri, bir “ıkame kara ordusu” olmalarında değil; belirli görev nişlerinde dış baskıyı çoğaltmalarında aranmalıdır (Watts et al., 2023).

Mevcut açık kaynak veriler, İranlı Kürt silahlı yapıların toplam kapasitesinin sınırlı ama ihmal edilemez olduğunu göstermektedir. Mart 2026’daki saha raporlarında, sınır hattında konuşlu İranlı Kürt milislerin toplam gücü yaklaşık **5.000–8.000 savaşçı** bandında verilmekte; ancak bu gücün heterojen, değişken eğitim düzeyine sahip ve büyük ölçüde hafif silahlı olduğu vurgulanmaktadır. Aynı raporlar, anlamlı bir sınır ötesi operasyonun dış istihbarat, silah ve özellikle hava desteği olmaksızın düşük başarı ihtimali taşıdığını belirtmektedir. Bu tablo, tek başına sayısal büyüklüğün değil, hangi görev tipi için ne kadar kapasite gerektiğinin belirleyici olduğunu göstermektedir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

5.2. En güçlü alan: istihbarat, hedefleme ve yerel rehberlik

İranlı Kürt aktörlerin en yüksek operasyonel değeri, klasik cephe savaşı değil; **yerel istihbarat üretimi ve hedefleme desteği** alanında ortaya çıkmaktadır. Mart 2026 tarihli saha verileri, İran içindeki Kürt unsurların dış aktörlere hedef bilgisi aktardığını, sınır kuşağındaki hareketliliğin izlendiğini ve hava kampanyasıyla eşgüdümlü kullanılabilecek yerel bilgi ağlarının mevcut olduğunu göstermektedir. Bu, özellikle rejimin sınır güvenliği, karakol düzeni, sevkiyat hatları, küçük üsler ve yerel güvenlik düğümleri bakımından değer üretir; çünkü dış güçler için en zor meselelerden biri, yerel arazi bilgisini gerçek zamanlı doğrulukla elde etmektir (Reuters, 2026b).

Bu işlevin stratejik önemi büyüktür. Zira bir kara harekâtında mutlak asker sayısı kadar, hatta bazı safhalarda ondan daha fazla, hedef doğrulama, rehberlik, rota bilgisi ve rejimin zayıf noktalarının tespiti belirleyici olabilir. Yerel ağlar, dağ geçitleri, ikincil yollar, sınırdan sızma noktaları, karakol rotasyonları ve güvenlik güçlerinin refleks kalıpları gibi ayrıntılar dışarıdan tam doğrulukla görülemez. Kürt unsurların en değerli katkısı, tam da bu mikro-taktik düzeyde ortaya çıkar. Bu nedenle İranlı Kürt grupların “asıl gücü” vurucu kapasite değil, **durumsal farkındalık ve saha içi rehberlik üretme kabiliyetidir** demek daha isabetlidir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026b).

5.3. Sınır hattında baskı ve dikkat dağıtma kapasitesi

İkinci güçlü alan, **sınır kuşağında baskı üretme ve İran güvenlik kaynaklarını dağıtma** kapasitesidir. Mart 2026’daki operasyon tartışmalarında hedefin, İran’ın batısındaki güvenlik güçlerini meşgul etmek ve daha geniş bir iç huzursuzluğa alan açmak olduğu açık biçimde ortaya konmuştur. Bu, Kürt aktörlerin bir “işgal kuvveti” olmaktan çok, sınır bölgelerinde güvenlik yoğunluğunu artıran, karakolları ve küçük yerleşimleri tehdit eden, İran’ı iç güvenlik kuvvetlerini yeniden konuşlandırmaya zorlayan tamamlayıcı aktörler olarak değerlendirildiğini göstermektedir (Reuters, 2026a).

Bu rol, özellikle İran’ın aynı anda çoklu baskı altında olduğu senaryolarda daha anlamlı hâle gelir. Dış hava saldırıları, altyapı hedefleri, füze ve İHA tehdidi, şehirlerde rejim karşıtı huzursuzluk ve sınır hattında

silahlı hareketlilik eşzamanlılaştığında, batı vilayetlerinde ortaya çıkacak ek güvenlik yükü Tahran'ın karar ve kaynak dağılımını zorlayabilir. Kürt grupların değeri burada “toprak kazanmak” değil; İran'ı daha fazla birlik, daha fazla dikkat ve daha fazla istihbarat kaynağı harcamaya zorlamaktır. Bu yüzden operasyonel değerlendirmede kullanılabilirlik, mutlak alan kontrolüyle değil, **rejimin güvenlik yükünü maliyetli biçimde artırma potansiyeliyle** ölçülmelidir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a).

5.4. Sabotaj, sızma ve kısa süreli taktik baskınlar

İranlı Kürt yapılar için üçüncü gerçekçi görev kümesi, **sabotaj, sızma ve kısa süreli taktik baskınlar**dır. Açık kaynak saha değerlendirmeleri, bazı planlamaların sınır kasabaları ve dar alanlı hedefler üzerinde yoğunlaştığını, büyük şehirleri elde tutmaktan ziyade küçük ölçekli ama sembolik ve psikolojik etkisi yüksek girişimlerin tartışıldığını göstermektedir. Bu durum, grupların kapasite yapısıyla uyumludur: hafif silahlı, dağlık arazide hareketli, yerel ağ bilgisine sahip ama sürdürülebilir ağır ateş desteğinden yoksun yapılar için kısa süreli vur-kaç eylemleri, klasik cephe savaşından daha mantıklıdır (Reuters, 2026b).

Bu eylem tipinin işlevi yalnızca fiziksel tahribat değildir. Sabotaj ve sızma faaliyetleri, rejim açısından daha geniş bir psikolojik etki üretir: sınırın geçirgen olduğu, içerde işbirlikçi ağların bulunduğu, bazı kasaba ve altyapı düğümlerinin savunmasız kalabileceği algısını besler. Böyle bir algı, bazen fiili askerî sonuçtan daha büyük stratejik etki yaratabilir; çünkü rejimi daha yaygın önlem almaya, daha sıkı güvenlik tedbirleri uygulamaya ve dolayısıyla daha yüksek iç maliyet ödemeye zorlar. Bu nedenle Kürt aktörlerin operasyonel kullanılabilirliği, doğrudan kazanım kadar **algısal baskı üretme kapasitesi** bakımından da değerlendirilmelidir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026b).

5.5. Rejim zafiyeti anında fırsat penceresi

İranlı Kürt grupların en fazla değer kazanabileceği an, düzenli savaşın en yoğun safhası değil; **rejimin eşzamanlı askerî ve siyasî zafiyet yaşadığı ara dönemlerdir**. Mart 2026'daki görüşmelerde amaçlardan birinin daha geniş bir ayaklanmaya alan açmak ve rejimin batıdaki güvenlik yapısını gevşetmek olduğu belirtilmiştir. Bu veri önemlidir; çünkü Kürt aktörler için en elverişli senaryo, tek başlarına büyük başarı üretmek değil, zaten başlamış bir çözümü hızlandırmaktır. Başka bir ifadeyle, Kürt unsurlar “başlatıcı kuvvet” olmaktan çok, uygun an geldiğinde “hızlandırıcı kuvvet” olabilir (Reuters, 2026a).

Bu nokta tarihsel hafızayla da uyumludur. Son uzman değerlendirmeleri, İranlı Kürt partilerin önemli bölümünün yalnız başına öne çıkmayı değil, ülke genelinde daha büyük bir rejim krizi oluşursa hareket alanı kazanmayı tercih ettiğini göstermektedir. Bunun temel nedeni, erken ve tek başına angajmanın ağır bastırma riski taşımasıdır. Dolayısıyla operasyonel kullanılabilirlik, yalnızca askerî kapasiteye değil, **rejimin aynı anda başka cephelerde ne kadar zorlandığına** da bağlıdır. Rejim güçlü ve dikkatli olduğunda Kürt faktörü sınırlanır; rejim çoklu baskı altında zayıfladığında aynı faktör çok daha anlamlı hâle gelir (van Wilgenburg, 2025; Reuters, 2026a).

5.6. Lojistik ve coğrafi avantajlar: var ama kırılğan

Kürt sahasının operasyonel avantajlarından biri, İran-Irak sınırının dağlık, parçalı ve yerel toplumsal bağlarla örülü yapısıdır. Bu coğrafya, küçük grupların hareket etmesine, gizlenmesine, yerel rehberlikten faydalanmasına ve belirli hatlarda sızma girişimlerine alan açabilir. İran'daki Kürt nüfusun kuzeybatıda yoğunlaşması ve Irak Kürdistanı ile toplumsal bağların sürmesi de bu potansiyeli güçlendirir. Bu nedenle coğrafya, Kürt aktörler için sıfırdan kapasite üretmez; fakat mevcut sınırlı kapasiteyi daha işlevsel kılabilir (Reuters, 2026d; Reuters, 2026e).

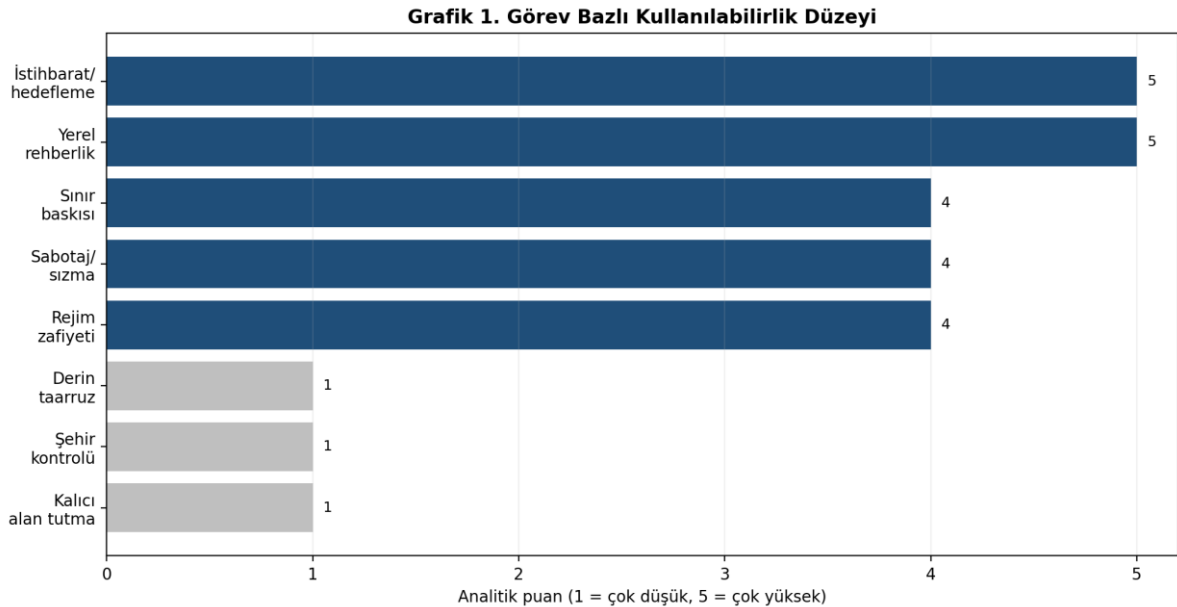
Ancak bu avantajın sürekli ve engelsiz olduğu düşünülmemelidir. 2023'te Irak ile İran arasında imzalanan sınır güvenliği anlaşması ve ardından gelen taşıma/silahsızlandırma baskısı, İranlı Kürt grupların sınır hattındaki esnekliğini azaltmıştır. Ayrıca Ocak 2026'da bazı silahlı Kürt grupların Irak'tan İran'a geçmeye çalıştığına dair bilgiler, Türkiye'nin İran'ı bu konuda uyardığını ve İran'ın hem Irak'tan hem Türkiye'den geçişleri durdurmalarını istediğini göstermiştir. Bu gelişmeler, coğrafi avantajın artık daha fazla gözetim, daha fazla diplomatik baskı ve daha dar hareket alanı içinde çalıştığını ortaya koymaktadır (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; Reuters, 2026d).

5.7. Nerede yetersiz kalırlar? Derin taarruz, şehir tutma ve sürdürülebilir savaş

İranlı Kürt aktörlerin en açık zayıflığı, **derinlikli kara taarruzu ve sürekli alan kontrolü** alanında ortaya çıkmaktadır. Mevcut saha raporları, bu grupların çoğunlukla hafif silahlı olduğunu, başarının anlamlı hava ve istihbarat desteğine bağlı görüldüğünü ve lojistik sürdürülebilirliğin kendi başlarına zayıf olduğunu göstermektedir. Bu yapıların sınır hattında baskı kurması mümkündür; fakat büyük yerleşim merkezlerini alıp tutmaları, İran'ın düzenli ve yarı-düzenli güvenlik kuvvetleriyle uzun süreli çatışmayı sürdürmeleri ya da geniş cepheli taarruz yürütmeleri çok daha düşük ihtimaldir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Bu sınırlamanın birkaç katmanı vardır. Birincisi, birleşik komuta eksikliğidir; İranlı Kürt alanı örgütsel olarak parçalıdır. İkincisi, ağır silah ve hava koruması eksikliğidir; dış destek olmadan ilerleme derinleşemez. Üçüncüsü, barınma ve ikmal coğrafyası üzerindeki siyasî baskıdır; IKBY, Bağdat, Ankara ve Tahran'ın ortak ya da kesişen kaygıları, geniş ölçekli lojistik akışı zorlaştırır. Dördüncüsü ise yerel aktörlerin kendi ihtiyatıdır; tarihsel terk edilme hafızası nedeniyle tam görünür ve geri dönülmez bir çatışma hattına girmek istememektedirler. Bu nedenle Kürt unsurların “yardımcı vekil güç” olarak anlamlı oluşu ile “ana kara gücü” olarak yetersiz oluşu aynı anda doğrudur (van Wilgenburg, 2025; Watts et al., 2023; Reuters, 2023a).

5.8. Operasyonel hüküm

Tablo 2. Görev tiplerine göre kullanılabilirlik ve sınırlar

Görev tipi	Kullanılabilirlik	Neden	Sınır
İstihbarat / hedefleme	Yüksek	Yerel ağlar ve mikro-arazi bilgisi avantajı	Ağ deşifresi ve İran karşı-istihbaratı
Sınır baskısı / dikkat dağıtma	Orta-Yüksek	Rejimin güvenlik yükünü batıya kaydırabilir	Kalıcı alan kontrolü üretmez
Sabotaj / kısa süreli sızma	Orta-Yüksek	Vur-kaç kapasite mantığı profiliyle uyumlu	Geri çekilme penceresi daralırsa kayıp büyür
Rejim zafiyetini değerlendirmeye	Orta-Yüksek	Çözülme anında kuvvet çarpanı etkisi mümkün	Tek başına başlatıcı kuvvet değildir
Derin taarruz / şehir tutma	Düşük	Ağır silah, hava koruması ve birleşik komuta yok	Yüksek maliyet, düşük sürdürülebilirlik

Bu bölümün toplam sonucu nettir: İranlı Kürt aktörler, dış destekle birlikte düşünüldüğünde **istihbarat, hedefleme, sınır baskısı, sabotaj, kısa süreli sızma ve rejim zafiyetini büyütme** alanlarında anlamlı değer üretebilir. Buna karşılık **derin taarruz, büyük şehir kontrolü, uzun süreli alan tutma ve bağımsız işgal ortaklığı** bakımından mevcut veri seti olumsuz bir tablo sunmaktadır. Yani kullanılabilirlik vardır; fakat bu kullanılabilirlik yüksek yoğunluklu kara savaşının çekirdeğinde değil, çevresel ve tamamlayıcı alanlarında ortaya çıkar (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Başka bir deyişle, Kürt faktörü dış aktörlere “İran’ı içeriden yıkacak bağımsız bir savaş gücü” sunmaz; fakat uygun koşullarda İran’ın batı kuşağında maliyetli bir güvenlik sorunu ve etkili bir taktik çarpan sağlayabilir. Think tank düzeyinde doğru formülasyon bu nedenle şudur: **Kürtler kara harekâtının omurgası değil, baskı mimarisinin kuvvet çarpanıdır.** Bu sonuç, sonraki bölümde ele alınacak kısıtlar ve kırılgenliklerle birlikte daha da netleşecektir (Watts et al., 2023; van Wilgenburg, 2025).

___| Operasyonel Kullanılabilirlik Analizi Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: İranlı Kürt aktörlerin en yüksek değeri, istihbarat, hedefleme, sınır baskısı, sabotaj ve rejim dikkatini dağıtma alanlarında ortaya çıkmaktadır; derin taarruz ve kalıcı alan kontrolünde değil (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; Watts et al., 2023).

Neden önemli: Çünkü kamuoyunda ve siyasî söylemde sık kurulan “kara gücü olabilirler” varsayımı, görev türleri ayrıştırılmadığında analitik hata üretmektedir. Aynı aktör, bir görevde çok değerli, başka bir görevde ise neredeyse işlevsiz olabilir (Watts et al., 2023).

Operasyonel sonuç: En gerçekçi model, dış hava ve istihbarat baskısıyla eşgüdümlü çalışan, sınır kuşağında rejimin güvenlik yükünü artıran yardımcı vekil kullanımıdır; tek başına işgal veya derin ilerleme modeli değildir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; Reuters, 2023a).

6. Kısıtlar ve Kırılabilirlikler

6.1. Teorik kullanılabilirlik ile pratik kullanılabilirlik aynı şey değildir

Önce temel ayrımı netleştirmek gerekir: bir yerel silahlı aktörün dış sponsor açısından “faydalı” görünmesi, onun sahada gerçekten sürdürülebilir biçimde kullanılabileceği anlamına gelmez. Vekâlet savaşı literatürü de bunu açık biçimde gösterir; dış sponsorlar yerel ortakları çoğu zaman maliyeti düşürmek, inkâr edilebilirlik sağlamak ve rakibin dikkatini dağıtmak için kullanır, fakat bu ortakların parçalı yapısı, sınırlı kapasitesi ve farklı öncelikleri nedeniyle operasyonel çıktı genellikle beklentinin altında kalır. Bu nedenle İranlı Kürt grupların değerlendirilmesinde asıl mesele, “potansiyel fayda” değil, bu faydayı sahaya taşıyan zincirin nerelerde kırıldığıdır.

6.2. Birinci büyük kısıt: örgütsel parçalanma ve ortak komuta eksikliği

İranlı Kürt alanı tek bir merkezden yönetilen, tek ideolojik çizgiye sahip ya da tek bir askerî komuta altında birleşmiş bir yapı değildir. Washington Institute’un son analizine göre PDKI, Komala fraksiyonları, PJAK ve PAK hem ideolojik öncelikler hem dış ilişkiler hem de risk iştahı bakımından birbirinden ayrılmaktadır; ayrıca bu grupların önemli kısmı İran rejimine karşı ilkesel muhalefeti paylaşırsa da, dış savaşın temposuna ve yöntemine aynı biçimde angaje olmamaktadır. Bu parçalanma, dış sponsor açısından iki sonuç doğurur: ortak harekât planlaması zorlaşır ve bir grubun kabul ettiği riski diğer grup kabul etmeyebilir. Başka bir ifadeyle, sayıların toplandığı bir “Kürt gücü” tablosu kağıt üzerinde etkileyici görünse bile, fiilî sahada aynı anda ve aynı hedefe yönelen bütünsel bir kuvvet üretmeyebilir.

Bu parçalanmanın daha da önemli bir boyutu, örgütlerin siyasî hedeflerindeki farklılıktır. Aynı analiz, bazı yapıların daha federal ve reformist bir çerçeve düşündüğünü, bazılarının ise daha sert milliyetçi ya da daha farklı ideolojik yönelimler taşıdığını göstermektedir. Bu durum, dış sponsorun “rejimi zayıflatma” amacı ile yerel aktörün “rejim sonrası pozisyonunu koruma” amacı arasında gerilim üretir. Benim buradaki çıkarımım şudur: İranlı Kürt aktörlerin en büyük zayıflığı yalnızca askerî değil, aynı zamanda **eşzamanlı siyasî hedef birliği kuramama** sorunudur. Bu da onları ana kara unsuru olmaktan uzaklaştırır.

6.3. İkinci büyük kısıt: hafif silah yapısı ve dış desteğe bağımlılık

Mart 2026 tarihli saha verileri, İranlı Kürt milislerin ABD ile operasyon biçimlerini görüştüğünü, ancak böyle bir harekât için askerî destek talep ettiklerini ve mevcut savaşçı havuzunun hafif silah ağırlıklı olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı dosya, anlamlı bir kara baskısının dış hava ve istihbarat desteği olmaksızın düşük başarı şansı taşıdığını göstermektedir. Bu veri çok kritiktir; çünkü yerel aktörün operasyonel değeri ile operasyonel bağımlılığı aynı anda artmaktadır. Dış sponsor desteği olmadan büyük başarı üretemeyen bir grup, aynı zamanda destek kesildiği anda hızla kırılabilir.

Buradaki sorun yalnızca silah türü değildir. Ağır ateş desteği, hava koruması, sürekli ikmal, yaralı tahliyesi, haberleşme güvenliği ve sınır ötesi eşgüdüm gibi modern kara harekâtının temel bileşenleri dış sponsor olmadan kurulamaz. Bu nedenle İranlı Kürt grupların “sahada var olması” ile “sürdürülebilir askerî etki üretmesi” arasında ciddi mesafe vardır. Vekâlet savaşı literatürü, bu tür yerel ortakların çoğu zaman yüksek değerli taktik işlevler gördüğünü; ancak bağımsız ve uzun soluklu kara kampanyalarında zayıf kaldığını göstermektedir.

6.4. Üçüncü büyük kısıt: Irak–İran güvenlik mimarisi ve sınır hattının daralması

2023’te Irak ile İran arasında imzalanan sınır güvenliği anlaşması, tam olarak bu dosyayı hedef alan yapısal bir sınırlama yarattı. Reuters’ın Mart 2023 haberine göre anlaşma, özellikle Irak Kürdistanı’ndaki İran

karşısı Kürt silahlı gruplar nedeniyle sınır güvenliğini sıkılaştırmayı amaçlıyordu. Aynı hattın Eylül 2023 ayağında ise İranlı Kürt savaşçıların sınırdan uzağa, kamplara taşınmaya başlandığı bildirildi. Yani mesele yalnızca siyasi deklarasyon olarak kalmadı; sahadaki konuşlanma düzenini fiilen değiştiren bir güvenlik çerçevesine dönüştü.

Bu gelişmenin operasyonel anlamı açıktır: sınır hattına yakın, esnek, vur-kaç temelli ve hızlı geri çekilme imkânı veren eski manevra alanı daraldı. Irak Kürdistanı'nda konuşlu İranlı Kürt gruplar teorik olarak hâlâ sızma ve baskı planlarının parçası olabilir; ancak artık daha yoğun gözetim, daha fazla diplomatik baskı ve daha dar lojistik alan içinde hareket etmek zorundadırlar. Benim burada vardığım sonuç şudur: 2023 sonrası dönemde Kürt kartının maliyeti artmış, spontane operasyon ihtimali azalmış ve dış sponsorun **ön hazırlık yükü** belirgin biçimde yükselmiştir.

6.5. Dördüncü büyük kısıt: IKBY'nin kapı açıcı değil, çoğu zaman kapı daraltıcı rolü

İranlı Kürt grupların Irak Kürdistanı'ndaki fiilî varlığı nedeniyle IKBY sahası, operasyonel planlamada vazgeçilmez bir ara bölgedir. Ancak son uzman değerlendirmeleri, IKBY'nin ve özellikle bölgedeki siyasi aktörlerin İran'a karşı doğrudan savaşa girme konusunda son derece ihtiyatlı davrandığını göstermektedir. Aynı dönemde sınırdan geçiş girişimleri yaşandığında, Ankara'nın Tahran'ı uyardığı ve İran'ın hem Irak'tan hem Türkiye'den geçişlerin durdurulmasını istediği bildirilmiştir. Bu tablo, IKBY sahasının otomatik bir "arka üs" olarak çalışmadığını; tersine, bölgesel baskı arttığında hareket alanını daraltabildiğini göstermektedir.

Buradaki kırılganlık daha derindir. İranlı Kürt gruplar sınır ötesi harekât için Irak Kürdistanı'nın coğrafyasına, yollarına, yerleşim alanlarına ve en azından zımnî kolaylaştırıcılığına ihtiyaç duyar. Fakat IKBY'nin kendi hayatta kalma dengesi Bağdat, Tahran ve Ankara ile açık çatışmadan kaçınmayı gerektirir. Bu nedenle bir dış sponsor için en büyük sorunlardan biri, İranlı Kürt aktörlerin niyetinden çok, **barınma coğrafyasının neye izin vereceğidir**. Sahada en kritik darboğazlardan biri budur.

6.6. Beşinci büyük kısıt: Türkiye faktörü ve PJAK dosyasının maliyeti

Türkiye'nin rolü bu tabloda yalnızca komşu devlet hassasiyeti değildir; aynı zamanda bazı hatlar için doğrudan veto kapasitesidir. Mart 2026'da Türkiye, PJAK'ın faaliyetlerini yakından izlediğini, bu yapının İran'ın güvenliğini ve bölgesel istikrarı tehdit ettiğini açıkladı. Reuters'ın aynı haberi, Ankara'nın Washington'ın İranlı Kürt gruplarla çalışmasına sıcak bakmasının beklenmediğini de belirtiyordu. Bu, özellikle PJAK hattında dış sponsorlar için önemli bir siyasal maliyet doğurur.

Bu maliyeti büyüten ikinci unsur hukukî çerçevedir. ABD Hazine Bakanlığı 2009'da PJAK'ı KGK/PKK bağlantısı nedeniyle terör örgütü olarak tanımladı ve yaptırım kapsamına aldı. Bu karar, PJAK'ın dış sponsorlar açısından sadece jeopolitik değil, aynı zamanda hukukî ve diplomatik risk taşıyan bir ortak olduğunu gösterir. Yani İran'a karşı kullanışlı görünebilecek en militan hatlardan biri, aynı anda en problemlili hat da olabilir. Bu da pratik kullanılabilirliği daraltır.

6.7. Altıncı büyük kısıt: İran'ın sert ve hızlı misilleme kapasitesi

Yerel ortakların kullanılabilirliğini sınırlayan en önemli faktörlerden biri de hedef devletin misilleme kapasitesidir. Mart 2026'da Irak Kürdistanı'ndaki bir İranlı Kürt muhalif grubun karargâhına drone saldırısı düzenlendi ve bir silah deposu vuruldu; bu saldırıda en az iki savaşçı yaralandı. Bu olay, İran'ın yalnızca kendi topraklarında savunmada kalmadığını, uygun gördüğünde Irak Kürdistanı içindeki muhalif yapılara da vurucu baskı uygulayabildiğini gösteriyor. Daha geniş sınır hattında ise Associated Press'in

saha dosyası, İran'ın güvenliği artırdığını, sınır boyunca daha yoğun asker ve kamera konuşlandırıldığını, iletişimi ve günlük yaşamı baskı altına aldığını aktarıyor.

Bu tür misillemelerin etkisi sadece fiziksel değildir. Yerel gruplar açısından görünür biçimde öne çıkmanın bedelini yükseltir, sivil çevreyi korkutur, lojistiği baskılar ve sponsor desteği gelmeden önce bile caydırıcılık üretir. Benim buradaki değerlendirmem şudur: İran'ın avantajı, Kürt grupları topyekûn yok etmekten çok, **erken ve seçici cezalandırma** yoluyla onların risk iştahını düşürmesidir. Bu yöntem, dış sponsor açısından yerel ortakların güvenilirliğini zayıflatır.

6.8. Yedinci büyük kısıt: tarihsel terk edilme hafızası

Operasyonel kırılma yalnızca dış baskı ve silah eksikliğiyle açıklanamaz; yerel aktörün psikolojik ve siyasî hafızası da belirleyicidir. Washington Institute'un 2025 analizi, İranlı Kürt muhalefetin rejim değişimi isteğini koruduğunu; ancak dış savaş sonrası Kürt bölgelerinde yeni bir bastırma dalgası yaşanmasından korktuğu için ihtiyatlı davrandığını vurguluyor. Bu “satılma” ya da “yalnız bırakılma” korkusu, tarihsel destek-terk edilme örüntüsünün güncel davranışa dönüşmüş hâlidir.

Bu nedenle dış sponsor ne kadar istekli olursa olsun, yerel grup kendi geleceğini görmeden tam angajmana girmeyebilir. Bu da teorik kullanılabilirliği pratikte sınırlar. Yerel aktörün aklındaki temel soru yalnızca “ne kazanırım?” değil, aynı zamanda “savaş bittiğinde ilk bedeli ben mi öderim?” sorusudur. Bu stratejik tereddüt, özellikle öncü kara gücü rolünü zayıflatır ve onları daha çok fırsatçı, sınırlı ve geri çekilebilir görev tiplerine iter.

6.9. Genel hüküm: kırılma ama yok sayılamaz bir kuvvet çarpanı

Bütün bu kısıtlar birlikte okunduğunda ortaya çıkan tablo nettir: İranlı Kürt aktörler tamamen etkisiz değildir; fakat etkileri sürekli, derin ve bağımsız bir kara kapasitesine değil, dış sponsorun yoğun desteğine ve bölgesel izin yapısına bağlıdır. Onları en çok sınırlayan faktörler; parçalı komuta, hafif silah yapısı, sınır hattının daralması, IKBY/Bağdat/Ankara baskısı, PJAK dosyasının hukukî maliyeti, İran'ın hızlı misilleme gücü ve tarihsel güvensizliktir. Bu nedenle Kürt faktörü ancak daha büyük bir baskı mimarisinin içinde, sınırlı görevlerde ve zaman penceresi dar senaryolarda anlamlı olur.

___| Kısıtlar ve Kırılmalıklar Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: İranlı Kürt grupların teorik kullanılabilirliği vardır; fakat bunu pratikte daraltan başlıca unsurlar parçalı yapı, dış desteğe bağımlılık, sınır güvenliği baskısı, Türkiye/IKBY/Bağdat çekinceleri, PJAK hattının hukukî maliyeti ve İran'ın hızlı misilleme kapasitesidir.

Neden önemli: Çünkü saha analizinde en büyük hata, taktik faydayı stratejik sürdürülebilirlikle karıştırmaktır. Kürt aktörler bazı görevlerde etkili olabilir; ama bu, onları bağımsız kara omurgasına dönüştürmez.

Operasyonel sonuç: En gerçekçi model, yoğun dış destek altında, dar hedefli ve geri çekilebilir görevlerdir; geniş ölçekli, uzun süreli ve açık işgal ortaklığı değil.

7. Senaryolar

7.1. Senaryo kurmanın amacı

İran'a karşı olası bir kara harekâtında Kürt faktörünü değerlendirirken tek bir doğrusal gelecek varsayımıyla ilerlemek analitik hata üretir. Çünkü sahadaki sonuç, yalnızca Kürt grupların niyetine veya dış sponsorların arzusuna bağlı değildir; İran'ın askerî refleksi, IKBK'nin neye izin verdiği, Türkiye'nin ne kadar sert tepki verdiği, hava-istihbarat desteğinin düzeyi ve İran içindeki eşzamanlı rejim baskısı gibi değişkenler sonucu doğrudan etkiler. Bu nedenle bu bölüm, tek bir tahmin sunmaktan çok, farklı değişken kombinasyonlarının hangi operasyonel çıktıları üretebileceğini göstermeyi amaçlamaktadır. Senaryolar bu anlamda öngörü değil, karar verici analizi için olasılık çerçeveleridir (Watts et al., 2023).

Buradaki temel varsayım şudur: Kürt aktörlerin tek başına belirleyici sonuç üretmesi zor görünmektedir; ancak uygun dış destek, rejim zafiyeti ve sınır hattındaki fırsatların eşzamanlılaşması hâlinde belirli senaryolarda kuvvet çarpanı etkisi yaratmaları mümkündür. Ters durumda ise aynı aktörler kısa sürede bastırılan, bölgesel tepki üreten ve sponsor için siyasi maliyet yaratan sınırlı araçlar olarak kalır. Bu nedenle aşağıdaki senaryolar, "Kürtler kullanılabilir mi?" sorusunu soyut düzeyde değil, koşul bağımlı biçimde test etmektedir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; van Wilgenburg, 2025).

7.2. Senaryo I: Sınırlı sınır baskısı ve dikkat dağıtma

En gerçekçi ilk senaryo, Kürt unsurların İran'ın batı hattında sınırlı fakat sürekli bir güvenlik baskısı üretmesidir. Bu modelde amaç, büyük şehirleri ele geçirmek ya da derin işgal başlatmak değildir; sınır karakollarını, küçük güvenlik noktalarını, ikincil lojistik hatları ve zayıf korunan kasaba çevrelerini baskı altında tutmaktır. Mart 2026'daki saha verileri, bazı planlamalarda tam da bu doğrultuda sınır alanları ve kasabalar üzerinde durulduğunu; temel maksadın İran güvenlik güçlerini meşgul etmek ve daha geniş bir rejim karşıtı baskıya alan açmak olduğunu göstermektedir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Bu senaryonun güçlü yanı, Kürt aktörlerin mevcut kapasite yapısıyla en uyumlu model olmasıdır. Hafif silahlı, parçalı ama arazi bilgisi yüksek gruplar için vur-kaç, sızma, sabotaj ve kısa süreli baskınlar; şehir tutma ve derin taarruzdan çok daha uygulanabilir görevlerdir. Ayrıca dış sponsor açısından bu model, düşük görünürlük, görece inkâr edilebilirlik ve sınırlı kaynak kullanımı avantajı sağlar. Buna karşılık bu senaryo stratejik zafer üretmez; İran'ı yalnızca batı hattında daha fazla güvenlik maliyetine zorlar. Bu nedenle etkisi yüksek ama sonucu sınırlı bir senaryodur (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a).

Benim değerlendirmem, bu senaryonun en olası ama aynı zamanda en mütevazı senaryo olduğudur. Çünkü burada Kürt faktörü "yardımcı sorun üretici" olarak anlamlıdır; fakat tek başına siyasî veya askerî kırılma yaratacak seviyeye çıkmaz. Yani bu modelde Kürt kartı işe yarar, ama ancak tamamlayıcı basınç aracı olarak işe yarar (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

7.3. Senaryo II: İstihbarat ve sabotaj destekli dolaylı kullanım

İkinci senaryo, Kürt unsurların doğrudan geniş kara teması yerine, dış hava ve istihbarat baskısıyla eşgüdümlü çalışan yerel ağlara dönüşmesidir. Bu modelde temel işlev, hedefleme bilgisi sağlamak, güvenlik güçlerinin yer değiştirme kalıplarını aktarmak, lojistik düğümleri işaretlemek, altyapı veya iletişim hatlarına sınırlı sabotaj uygulamak ve dış saldırılarla içerideki karışıklık arasında köprü kurmaktır. Mart 2026'daki açık kaynak raporları, sınır hattındaki Kürt unsurların hedef bilgisi sağladığını ve bazı senaryolarda dış aktörlerin bu bilgiyi kullanmayı planladığını göstermektedir (Reuters, 2026b).

Bu senaryonun en büyük avantajı, Kürt aktörlerin en güçlü tarafı olan yerel bilgi üretimini doğrudan harekâta çevirmesidir. Ayrıca bu model, ağır silah eksikliğini kısmen telafi eder; çünkü doğrudan büyük çatışma yerine hassas bilgi ve düşük yoğunluklu eylem üzerinden sonuç üretmeye çalışır. Vekâlet savaşı literatürü, yerel ortakların tam da bu tür görevlerde sponsor için yüksek değer ürettiğini; taktik olarak küçük görünen bilgi akışlarının stratejik etkisinin büyük olabileceğini vurgular (Watts et al., 2023).

Buna rağmen bu model de sınırsız değildir. Eğer İran sınır güvenliğini ve iç karşı-istihbarat baskısını artırırsa, yerel ağların deşifre edilmesi ve cezalandırılması nispeten hızlı olabilir. AP'nin saha aktarımları, sınır boyunca kameraların, gözetimin ve askerî yoğunluğun arttığını, gündelik hayatın bile güvenlik mantığına göre düzenlendiğini göstermektedir. Bu nedenle sabotaj ve hedefleme modeli yüksek fayda sunsa da uzun süre gizli kalması zor olabilir (AP News, 2026).

7.4. Senaryo III: Rejim zafiyeti sonrası yerel ayaklanma ile eşzamanlı hareket

Üçüncü senaryo, Kürt faktörünün en ciddi stratejik değer kazanabileceği ama aynı zamanda en çok koşula bağlı olan modeldir. Bu senaryoda dış saldırı, ekonomik şok, komuta kademesinde dağılma, şehir merkezlerinde protesto ve sınır hattında güvenlik gevşemesi eşzamanlılaşır; Kürt aktörler de bu pencereyi kullanarak batı vilayetlerinde daha görünür hareketlenmeye girer. Mart 2026'daki temaslarda amaçlardan birinin daha geniş bir rejim karşıtı kalkışmaya alan açmak olduğu bilgisi, tam olarak bu senaryo mantığına işaret etmektedir (Reuters, 2026a).

Bu modelin çekiciliği şuradadır: Kürt gruplar kendi başlarına büyük askerî zafer üretmez, fakat zaten başlamış bir çözümü hızlandırabilir. Yani burada Kürt aktörlerin rolü “başlatıcı” değil, “çarpan” rolüdür. Washington Institute'un analizi, İranlı Kürt partilerin önemli kısmının ancak daha geniş bir ulusal hareket oluşursa daha ileri angajmana anlam verdiğini göstermektedir. Bu da üçüncü senaryonun, Kürt aktörlerin psikolojik ve tarihsel çekinceleriyle de en uyumlu model olduğunu düşündürmektedir (van Wilgenburg, 2025).

Ancak bu senaryonun zayıf yanı, çok fazla değişkenin aynı anda gerçekleşmesini gerektirmesidir. Rejim gerçekten zayıflamazsa, Kürt hareketlenmesi izole kalır ve bastırma maliyeti Kürt alanında yoğunlaşır. Başka bir ifadeyle bu modelin getirisi en yüksek, fakat eşiği de en yüksek senaryodur. Benim kanaatim, dış sponsorlar açısından en cazip teorik modelin bu olduğu; fakat uygulanabilirliğinin son derece koşula bağlı kaldığı yönündedir (Reuters, 2026a; van Wilgenburg, 2025).

7.5. Senaryo IV: Dış destekli kısa süreli sızma ve geri çekilme

Dördüncü senaryo, yoğun dış hava ve istihbarat desteğiyle desteklenen, dar hedefli ve kısa süreli bir sızma modelidir. Bu senaryoda amaç İran içinde derin ve kalıcı alan kontrolü kurmak değil; belirli sınır düğümlerine, karakollara veya küçük kasabalara kısa süreli baskı yaparak rejimin zayıf görüldüğü izlenimini yaratmak ve ardından hızla geri çekilmektir. Bu model, hafif silahlı yapılar için teorik olarak daha uygulanabilir görünür; çünkü ağır lojistik sürdürülebilirlikten çok zamanlama ve koordinasyona dayanır (Reuters, 2026b).

Bu senaryonun avantajı, yüksek görünürlük yaratmasıdır. Küçük bir taktik başarı bile İran'ın sınır güvenliğinde gedik olduğu algısını besleyebilir. Fakat riskleri de yükündür. Irak-İran sınır güvenliği çerçevesi, sınır hattının artık geçmişe göre daha sıkı izlendiğini göstermektedir; bu da sızma sonrasındaki geri çekilme penceresini daraltır. Ayrıca böyle bir hamle, İran'ın Irak Kürdistanı içindeki üs ve kamplara misilleme yapması için daha açık bahane sağlayabilir (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; Reuters, 2026e).

Dolayısıyla bu senaryo, askerî anlamda orta, siyasî anlamda ise yüksek risk taşır. Başarılı olursa psikolojik etkisi büyüktür; başarısız olursa yerel ortaklar üzerinde hızlı ve sert bastırma doğurur. Bu nedenle sponsorlar açısından cazip ama kırılğan bir seçenektir (Reuters, 2026e; AP News, 2026).

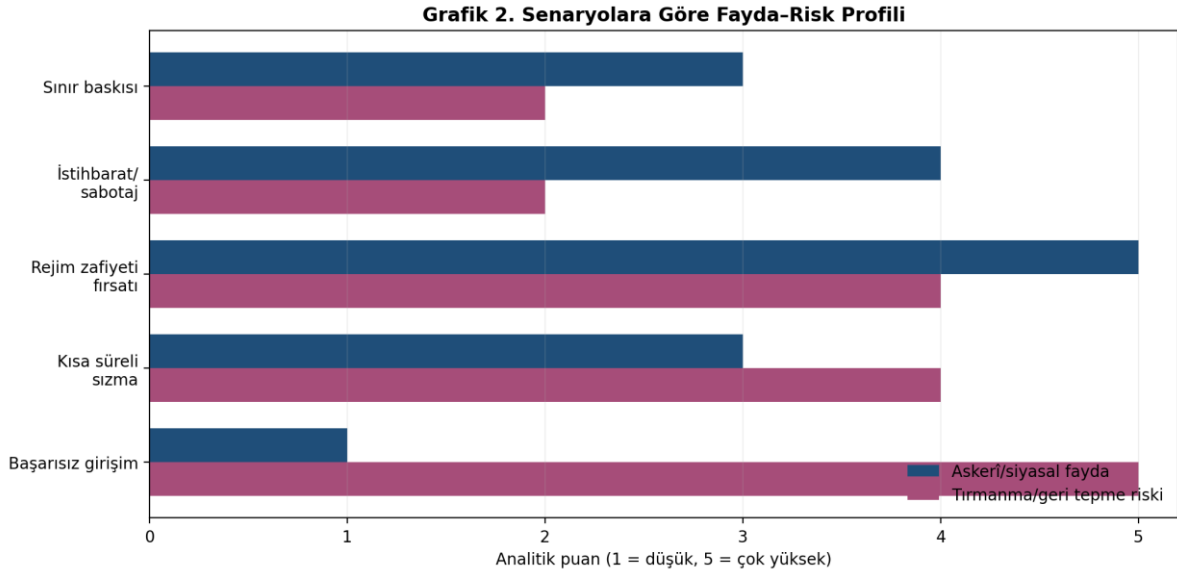
7.6. Senaryo V: Başarısız girişim ve sert İran karşılığı

Beşinci senaryo, en ciddi geri tepme modelidir. Bu tabloda Kürt gruplar dış destek beklentisiyle daha görünür biçimde hareketlenir; ancak ya beklenen destek gelmez ya da İran hızlı misilleme ve sınır bastırmasıyla girişimi daha başında boğar. Mart 2026'da Irak Kürdistanı'ndaki İranlı Kürt muhalif karargâhına yönelik drone saldırısı, Tahran'ın bu tür hamlelere karşı seçici ve erken cezalandırma kapasitesini göstermiştir. AP'nin sınır hattı gözlemleri de güvenliğin ağırlaştırıldığını ve sivil alanın daha sert denetlendiğini ortaya koymaktadır (Reuters, 2026e; AP News, 2026).

Bu senaryoda en büyük kaybeden yerel ortaklar olur. Çünkü sponsor açısından başarısız bir girişim “taktik deneme” gibi kalabilir; fakat yerel grup açısından sonuç, kadro kaybı, sivil çevrede korku, lojistik daralma ve uzun süreli bastırma olabilir. Washington Institute'un vurguladığı “savaş sonrası crack-down” korkusu tam da bu senaryonun özünü yansıtır. Kürt hareketlerinin ihtiyatının arkasında yatan temel stratejik korku budur (van Wilgenburg, 2025).

Benim değerlendirmem, Kürt aktörlerin neden tam görünür bir öncü rol istemediğini en iyi açıklayan senaryonun bu olduğu yönündedir. Tarihsel hafıza, mevcut kapasite ve İran'ın misilleme eğilimi birlikte düşünüldüğünde, başarısız girişim senaryosu soyut bir ihtimal değil, ciddi bir olasılıktır. Bu da “kullanılabilirlik” tartışmasını sürekli ihtiyatla çevreler (U.S. Department of State, 1975b; van Wilgenburg, 2025).

7.7. Senaryoların karşılaştırmalı sonucu

Tablo 3. Senaryo–risk–etki matrisi

Senaryo	Askerî fayda	Başarı ihtimali	Tırmanma riski	Nihai değerlendirme
Sınırlı baskısı	sınır Orta	Görece yüksek	Orta	En gerçekçi ve en yönetilebilir model
İstihbarat–sabotaj destekli dolaylı kullanım	Orta-Yüksek	Yüksek	Orta	Taktik değer yüksek, görünürlük görece düşük
Rejim zafiyeti sonrası eşzamanlı hareket	Yüksek	Koşula bağlı	Yüksek	Getirisi büyük ama eşiği çok yüksek
Dış destekli kısa süreli sızma	Orta	Orta	Yüksek	Psikolojik etki üretir; geri tepme riski yüksektir
Başarısız girişim ve sert İran karşılığı	Düşük/negatif	Ciddi olasılık	Çok yüksek	Yerel ortak için en maliyetli senaryo

Bu beş senaryo karşılaştırıldığında en gerçekçi olanların, düşük ve orta yoğunluklu baskı biçimleri olduğu görülmektedir. Sınırlı sınır baskısı ile istihbarat-sabotaj temelli dolaylı kullanım, mevcut kapasite ve bölgesel kısıtlarla en uyumlu modellerdir. Rejim zafiyeti sonrası fırsatçı hareketlenme, teorik olarak daha etkili görünse de çok sayıda eşzamanlı koşul gerektirir. Dış destekli kısa sızma modeli ise yüksek görünürlük ama yüksek geri tepme riski taşır. Başarısız girişim senaryosu ise yerel ortaklar için en ağır maliyetli senaryodur (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; Reuters, 2026e; van Wilgenburg, 2025).

Buradan çıkan sonuç nettir: Kürt faktörünün en anlamlı kullanımı, sınırlı ve geri çekilebilir görevlerde, daha büyük bir baskı mimarisinin parçası olarak ortaya çıkar. Daha büyük hedefler konduğunda kırılabilirlik hızla büyür. Bu yüzden stratejik akıl açısından sorun “kullanılır mı?” değil, “hangi eşiğe kadar kullanılırsa fayda üretir, hangi eşiği geçince geri tepmez?” sorusudur. Bu sorunun nihai cevabı da risk değerlendirmesi bölümünde daha da netleşecektir (Watts et al., 2023).

___| Senaryolar Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: En olası senaryolar, Kürt aktörlerin sınırlı sınır baskısı, istihbarat, hedefleme ve sabotaj yoluyla yardımcı baskı ürettiği düşük ve orta yoğunluklu modellerdir; derin ve kalıcı kara kazanımı sağlayan senaryolar değildir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Neden önemli: Çünkü karar verici düzeyde asıl mesele, taktik fayda ile stratejik geri tepme eşiğini ayırabilmektir. En görünür ve en sert seçenek her zaman en rasyonel seçenek değildir (Watts et al., 2023).

Operasyonel sonuç: Kürt kartı en verimli biçimde, dar hedefli, geri çekilebilir ve daha geniş bir hava-istihbarat baskısına eklenmiş görevlerde kullanılabilir; öncü işgal modeli ise yüksek risklidir (van Wilgenburg, 2025; Reuters, 2026e).

8. Risk Değerlendirmesi

8.1. Risk değerlendirmesinin mantığı

İran'a karşı olası bir kara harekâtında Kürt faktörünün analizi, yalnızca askerî kullanılabilirlik sorusuyla tamamlanamaz. Çünkü yerel bir aktörün sahada belirli görevlerde işe yarıyor olması, bu kullanımın stratejik açıdan rasyonel olduğu anlamına gelmez. Tam tersine, vekil aktör kullanımının en büyük sorunlarından biri, kısa vadeli taktik fayda ile orta ve uzun vadeli bölgesel maliyet arasındaki dengenin çoğu zaman bozulmasıdır. Bu nedenle bu bölümde temel soru, “Kürtler ne kadar işe yarar?” değil; “Kürt kartı devreye sokulduğunda hangi zincirleme riskler tetiklenir, bu risklerin maliyeti kimler üzerine biner ve hangi noktadan sonra fayda geri tepmeye dönüşür?” sorusudur (Watts et al., 2023).

Buradaki riskler beş ana kümede toplanmaktadır: bölgesel tırmanma, Türkiye-Irak-IKBY hattında güvenlik sarsıntısı, İran'ın sert misillemesi, yerel Kürt aktörlerin yeniden yalnız bırakılması ve dış sponsor açısından hukukî-siyasî maliyetlerin büyümesi. Açık kaynaklar birlikte okunduğunda, Kürt faktörünün düşük yoğunluklu baskı üretme potansiyeli bulunduğu; ancak bu potansiyelin hızla sınır ötesi misilleme, komşu devlet tepkisi ve uzun vadeli bastırma döngüsünü tetikleyebileceği görülmektedir (Reuters, 2023a; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; AP News, 2026).

8.2. Bölgesel tırmanma riski: sınırlı vekil kullanımının geniş cephe üretme ihtimali

Kürt kartının en ciddi risklerinden biri, sınırlı bir sınır baskısının daha geniş bölgesel tırmanma üretmesidir. Çünkü İran açısından batı sınırında dış destekli Kürt hareketliliği yalnızca yerel bir güvenlik sorunu olarak değil, doğrudan rejimin çevrelenmesi ve içeriden aşındırılması girişimi olarak okunacaktır. Böyle bir algı, İran'ın tepki eşiğini düşürür ve misillemeyi yalnızca sınır hattındaki militanlara değil, onları barındırdığı düşünülen coğrafyalara ve lojistik düğümlere yöneltmesine yol açabilir. Mart 2026'da Irak Kürdistanı'ndaki bir İranlı Kürt muhalif grubun karargâhına düzenlenen drone saldırısı, bu eşik davranışının fiilen mevcut olduğunu göstermektedir (Reuters, 2026e).

Bu riskin ikinci boyutu, savaş alanının coğrafi olarak genişlemesidir. Sınır kuşağında başlayan bir hareketlilik, çok kısa sürede Irak Kürdistanı içindeki üsler, enerji tesisleri, ikmal yolları ve yerel yerleşimlere yönelik baskıya dönüşebilir. Sadece silahlı kamplar değil, çevredeki sivil alan da daha yoğun güvenlik mantığı altına girer. Associated Press'in sınır hattı gözlemleri, artan asker sayısı, kameralar, iletişim kısıtları ve günlük yaşamın bile güvenlik tehdidi mantığına göre yeniden düzenlendiğini göstermektedir. Yani görünürde “sınırlı” bir vekil kullanımı, fiiliyatta çok daha geniş bir toplumsal ve mekânsal baskı yaratabilir (AP News, 2026).

Benim değerlendirmem, bu riskin özellikle dış sponsorun sınırlı vekil baskıyı “kontrol edilebilir tırmanma” varsayımıyla planlaması hâlinde büyüdüğüdür. İran böyle bir girişimi çoğu zaman kontrollü değil, rejim güvenliğine dönük bütüncül saldırının ön işareti olarak okuyacaktır. Bu da misilleme eşiğini düşürür ve tarafların istemeden daha geniş bir çatışmaya sürüklenmesi ihtimalini artırır (Watts et al., 2023; Reuters, 2026e).

8.3. Türkiye, Irak ve IKBY açısından güvenlik sarsıntısı

Kürt faktörünün ikinci büyük risk alanı, komşu devletlerin güvenlik reflekslerini sertleştirmesidir. Türkiye, bu denklemde yalnızca dış gözlemci değildir; özellikle PJAK ve genel olarak sınır ötesi Kürt silahlı hareketliliği konusunda doğrudan taraf ve veto kapasitesi yüksek bir aktördür. Mart 2026'da PJAK faaliyetlerinin yakından izlendiğine dair açıklama ve aynı süreçte İran'a sınır geçişleri konusunda uyarı

yapıldığına ilişkin bilgiler, Ankara'nın bu dosyayı teorik değil, anlık ve doğrudan güvenlik sorunu olarak gördüğünü ortaya koymaktadır (Reuters, 2026c; Reuters, 2026d).

Irak merkezi hükümeti açısından risk de benzerdir. 2023'te İran'la imzalanan sınır güvenliği anlaşması, Bağdat'ın ülke topraklarının İran'a karşı aktif sınır ötesi baskı üreten bir platforma dönüşmesini istemediğini açıkça göstermiştir. Aynı yıl İranlı Kürt savaşçıların sınırdan uzak kamplara taşınması da bu çizginin uygulamaya geçtiğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla Kürt kartının aktif biçimde kullanılması, yalnızca İran'la değil, Bağdat'la da gerilim üretme riski taşır (Reuters, 2023a; Reuters, 2023b).

IKBY cephesinde ise risk daha karmaşıktır. İranlı Kürt gruplar için coğrafi barınma alanı sağlayan bu sahada, çatışmanın büyümesi doğrudan yönetsel ve ekonomik maliyete dönüşebilir. Çünkü İran'ın misillemesi ya da Bağdat'ın baskısı yalnızca silahlı kampları değil, IKBY'nin istikrar algısını, yatırım ortamını ve siyasî manevra alanını da sarsar. Benim kanaatim, Kürt kartı devreye girdikçe IKBY'nin “sessiz barınak” işlevinin zayıflayacağı ve bölgenin daha görünür, daha kırılgan bir ön cepheye dönüşeceği. Bu da yerel kolaylaştırıcılığı azaltır (Reuters, 2023a; Reuters, 2026e).

8.4. İran'ın misilleme ve bastırma kapasitesi: taktikten toplumsal cezalandırmaya geçiş

Kürt aktörlerin dış destekli kullanımının üçüncü büyük riski, İran'ın misillemeyi sadece militan hedeflerle sınırlamayıp daha geniş bir bastırma pratiğine dönüştürmesidir. Son dönemdeki saha verileri, İran'ın sınır hattını daha yoğun askerle, daha fazla kamera ve daha sert denetimle kontrol ettiğini; sınır bölgelerinde iletişim, ticaret ve gündelik hayatın bile güvenlik baskısı altına girdiğini göstermektedir. Bu tablo, İran'ın yalnızca silahlı gruplara değil, onların faaliyet gösterebileceği toplumsal çevreye de maliyet bindirmeye yatkın olduğunu göstermektedir (AP News, 2026).

Bu tür bastırma, taktik sonuçların ötesine geçerek stratejik caydırıcılık üretir. Yerel halkın sınır faaliyetlerinden uzaklaştırılması, iletişimin zorlaşması, lojistiğin daralması ve sivil çevrenin korkutulması; Kürt grupların sahadaki hareket alanını daraltır. Böylece dış sponsorun “yardımcı baskı” olarak devreye soktuğu unsur, kısa süre içinde sivil çevresi daralmış, toplumsal desteği baskı altında kalmış ve daha savunmacı hâle gelmiş bir yapıya dönüşebilir. Bu risk özellikle yüksek görünürlüklü sızma ya da kasaba baskını senaryolarında daha büyüktür (Reuters, 2026e; AP News, 2026).

Burada kritik nokta şudur: İran'ın avantajı, yerel aktörleri tamamen yok etmekten çok, erken ve seçici cezalandırma yoluyla risk iştahlarını kırabilmesidir. Bu yöntem, dış sponsor için iki kat maliyet üretir. Birincisi, yerel ortakların güvenilirliği azalır. İkincisi, dış destek daha görünür ve daha yoğun olmak zorunda kaldığı için siyasî maliyet artar. Bu nedenle İran'ın bastırma kapasitesi, yalnızca askerî bir faktör değil; vekil modelin sürdürülebilirliğini doğrudan sınırlayan stratejik bir değişkendir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026e).

8.5. Yerel Kürt aktörler açısından en büyük risk: yeniden yalnız bırakılma

Kürt aktörler bakımından en ciddi risk, görünür biçimde devreye girdikten sonra yeterli koruma ve siyasî garanti görmeden yalnız bırakılmalarıdır. Washington merkezli son uzman değerlendirmeleri, İranlı Kürt muhalefetin dış angajmana tamamen kapalı olmadığını; ancak savaş sonrasında Kürt bölgelerinin ağır bir bastırma dalgasına maruz kalabileceğinden korktuğunu göstermektedir. Bu korku, soyut bir psikoloji değil; tarihsel deneyimle doğrulanmış stratejik bir hafızadır (van Wilgenburg, 2025).

1970'lerde yüksek dış destekten ani çöküşe uzanan deneyim, bu hafızanın en güçlü örneğidir. ABD'nin ve İran'ın desteği kesildiğinde Kürt hareketinin hızla çözüldüğünü gösteren tarihsel kayıtlar, günümüzde de yerel aktörlerin neden çok daha fazla güvence aradığını açıklamaktadır. Bu nedenle dış sponsor için taktik

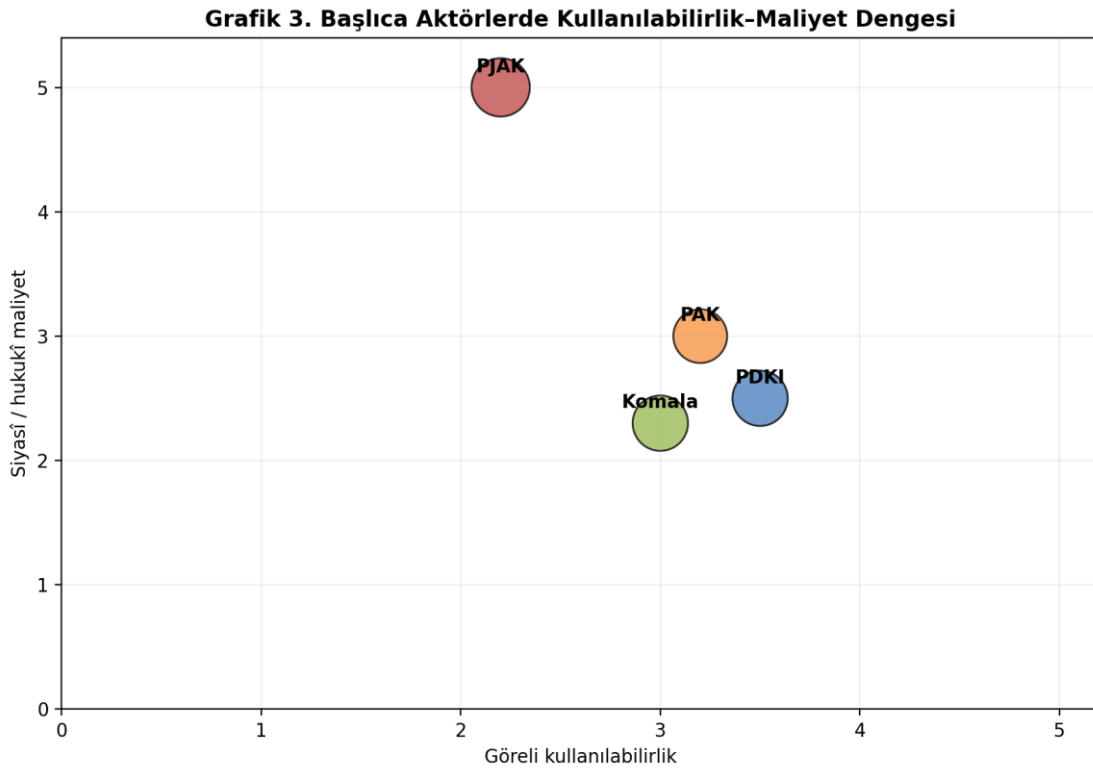
olarak makul görünen risk, yerel grup için varoluşsal olabilir. Benim burada vardığım sonuç şudur: yerel aktörün en büyük korkusu yenilmek değil, sponsorun hesap değiştirmesiyle tek başına cezalandırılan taraf olmaktır. Bu korku, tam angajmanı sürekli sınırlayacaktır (U.S. Department of State, 1975a; U.S. Department of State, 1975b; van Wilgenburg, 2025).

8.6. Dış sponsorlar açısından hukukî ve siyasî maliyet

Dördüncü risk kümesi, dış sponsorun kendisine aittir. Özellikle PJAK hattı bu bakımdan dikkat çekicidir. ABD Hazine Bakanlığı'nın 2009 kararı, PJAK'ı KGK/PKK bağlantısı nedeniyle yaptırım kapsamına almış ve terör bağlantılı yapı olarak tanımlamıştır. Bu durum, İran'a karşı operasyonel fayda arayan dış aktörler açısından ciddi bir çelişki yaratır: askerî olarak kullanışlı görülebilecek bir hat, siyasî ve hukukî bakımdan yüksek maliyetli olabilir (U.S. Department of the Treasury, 2009).

Bu maliyet yalnızca hukuk metni düzeyinde değildir. Türkiye ile ilişkiler, NATO içi denge, Irak'ın toprak bütünlüğü tartışması ve bölgesel meşruiyet sorunu da aynı hattı daha pahalı kılar. Vekil kullanımında sık görülen bir sorun burada tekrar ortaya çıkar: kısa vadeli askerî fayda arttıkça, sponsorun siyasî inkâr alanı daralır. Başka bir ifadeyle, dış sponsor yerel ortak üzerinden baskı üretmeye çalışırken, zaman içinde kendi angajmanını daha görünür kılmak zorunda kalabilir. Bu da dosyanın “yardımcı vekil” olmaktan çıkıp daha geniş bir jeopolitik maliyet üretmesine yol açar (Watts et al., 2023; U.S. Department of the Treasury, 2009).

8.7. Genel risk hükmü

Bütün bu riskler birlikte okunduğunda ortaya çıkan tablo nettir: Kürt kartı sahada sınırlı taktik fayda üretse bile, bu faydanın stratejik maliyeti hızla yükselebilir. Bölgesel tırmanma, komşu devlet tepkisi, İran'ın seçici cezalandırma kapasitesi, yerel aktörlerin bastırılması ve sponsorun hukukî-siyasî yükünün artması; fayda-maliyet dengesini kısa sürede tersine çevirebilir. Bu nedenle Kürt faktörü ancak çok dikkatle

dozlanmış, dar görevli ve yüksek görünürlükten kaçınan bir modelde rasyonel görünür; daha iddialı kullanımlarda geri tepme ihtimali belirgin biçimde büyür (Reuters, 2026a; Reuters, 2026e; AP News, 2026; van Wilgenburg, 2025).

Benim nihai değerlendirmem şudur: **Kürt kartının askerî değeri vardır, fakat siyasî ve bölgesel riskleri o kadar yüksektir ki, onu ancak sınırlı ve yardımcı görevlerde kullanmak akılcıdır.** Tam da bu nedenle raporun son bölümünde artık “kullanılabilir mi?” sorusuna kesin stratejik hüküm verilebilir hâle geliyoruz.

___| Risk Değerlendirmesi Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: Kürt faktörünün taktik değeri bulunsada, bölgesel tırmanma, Türkiye-İrak-İKBY hattında güvenlik sarsıntısı, İran'ın sert misillemesi, yerel aktörlerin yeniden yalnız bırakılması ve sponsorun hukukî-siyasî maliyetlerinin artması gibi riskler hızla fayda-maliyet dengesini tersine çevirebilir (Reuters, 2023a; Reuters, 2026e; AP News, 2026; U.S. Department of the Treasury, 2009).

Neden önemli: Çünkü karar verici düzeyde doğru soru “işe yarar mı?” değil, “işe yararken neyi bozuyor?” sorusudur. Vekil aktör kullanımında çoğu zaman taktik kazanç, stratejik maliyet pahasına elde edilir (Watts et al., 2023).

Operasyonel sonuç: En rasyonel kullanım biçimi, görünürlüğü düşük, dar hedefli, geri çekilebilir ve yüksek siyasal angajman gerektirmeyen görevlerdir; daha iddialı senaryolar geri tepme riskini keskin biçimde yükseltir (van Wilgenburg, 2025; Reuters, 2026a).

9. Stratejik Sonuçlar ve Nihai Hüküm

9.1. Sorunun artık daraltılması gerekir

Bu raporun başında sorulan temel soru, İran'a yönelik olası bir kara harekâtında Kürt aktörlerin kullanılıp kullanılamayacağıydı. Bu aşamada artık bu soruya genel ve muğlak bir cevap vermek yeterli değildir. Çünkü önceki bölümler gösterdi ki mesele “kullanılabilirler mi?” değil, daha çok **“hangi görevlerde, hangi ölçüde, hangi süreyle ve hangi bedeller karşılığında kullanılabilirler?”** sorusudur. Vekâlet savaşı mantığı, yerel ortakların sponsor için maliyet düşürücü ve dikkat dağıtıcı değer taşıdığını; fakat aynı aktörlerin çoğu zaman derin stratejik dönüşüm yaratacak kapasiteye sahip olmadığını göstermektedir. İranlı Kürt gruplar da tam olarak bu kategoriye oturmaktadır: taktik değer üretebilirler, fakat kendi başlarına belirleyici kara omurgası olamazlar (Watts et al., 2023).

9.2. Kürtler kullanılabilir mi? Evet, ama yalnızca belirli işlevlerde

Bu raporun vardığı ilk net sonuç şudur: **Evet, Kürt aktörler İran'a karşı olası bir kara harekâtında kullanılabilir.** Ancak bu kullanılabilirlik, klasik anlamda bir işgal kuvveti, ana taarruz hattı ya da uzun süreli alan hâkimiyeti kuran bir ortaklık anlamına gelmez. Açık kaynak saha verileri, İranlı Kürt grupların dış aktörlerle operasyon seçeneğini görüştüğünü, sınır kuşağında baskı üretme ihtimalinin ciddiye alındığını, bazı hatlarda hedef bilgisi ve yerel rehberlik sağlandığını göstermektedir. Bu tablo, Kürt faktörünün teorik değil, pratik olarak hesaplanan bir seçenek olduğunu ortaya koymaktadır. Fakat aynı veriler, başarı için dış hava ve istihbarat desteği ihtiyacını, hafif silah ağırlıklı yapıyı ve sınırlı savaşı havuzunu da açıkça göstermektedir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Dolayısıyla kullanılabilirlik vardır; fakat bu, daha çok **istihbarat sağlama, hedefleme, sınır baskısı, sabotaj, kısa süreli sızma, küçük ölçekli psikolojik etki üretme ve rejim zafiyeti anında fırsat**

penceresi açma işlevleri için geçerlidir. Bu görevler, hem grupların mevcut kapasite profiliyle hem de sponsorların vekil aktör kullanım mantığıyla uyumludur. Buna karşılık şehir tutma, derin taarruz, sürekli ikmal ve birleşik komuta altında geniş çaplı kara savaşını yürütme gibi görevler bakımından aynı ölçüde olumlu bir değerlendirme yapmak mümkün değildir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

9.3. Hangi aktörler daha kullanışlı, hangileri daha riskli?

Raporun ikinci net sonucu, bütün Kürt aktörlerin eşit derecede kullanılabilir olmadığıdır. İranlı Kürt alanı parçalıdır ve her yapı farklı türde değer üretmektedir. Daha tarihsel, toplumsal ve siyasal ağı bulunan PDKI ve Komala çizgisi; yerel temas, meşruiyet, sınırlı mobilizasyon ve rejim zafiyeti anında siyasî yönlendirme açısından daha önemli görünmektedir. Buna karşılık bu iki yapı, tarihsel hafızaları ve siyasî ihtiyatları nedeniyle açık, öncü ve yüksek riskli askerî angajmana daha mesafelidir. Daha atak görünen çizgiler ise sembolik ve taktik değer taşısa da her zaman sürdürülebilir askerî ortaklık anlamına gelmemektedir (van Wilgenburg, 2025).

En tartışmalı ve maliyetli hat ise PJAK'tır. Bunun nedeni yalnızca İran açısından silahlı tehdit üretmesi değil; aynı zamanda PKK/KGK bağlantısı nedeniyle ABD hukukî çerçevesinde yaptırım kapsamına alınmış olması ve Türkiye bakımından doğrudan güvenlik kırmızı çizgisi oluşturmaktadır. Bu nedenle PJAK tipi bir ortaklık, askerî açıdan bazı çevrelerde işlevsel görülse bile siyasî, hukukî ve diplomatik maliyeti ciddi ölçüde yükseltir. Raporun vardığı sonuç, "en militan olan en kullanışlıdır" varsayımının bu saha için doğru olmadığı yönündedir; tersine, en görünür ve en sert hat çoğu zaman en yüksek geri tepme riskini taşımaktadır (U.S. Department of the Treasury, 2009; Reuters, 2026c).

9.4. Kara harekâtının omurgası mı, kuvvet çarpanı mı?

Bu raporun en önemli karar cümlesi burada ortaya çıkmaktadır: **Kürt faktörü kara harekâtının omurgası değil, ancak daha büyük bir baskı mimarisinin içinde kuvvet çarpanı olabilir.** Bu ayrım, raporun tamamını taşıyan analitik eksendir. Omurga olmak, derinlikli ilerleme, alan tutma, lojistik sürdürülebilirlik, komuta birliği ve yoğun ateş gücü gerektirir. Mevcut veriler, İranlı Kürt aktörlerin bu nitelikleri tek başına taşıyamadığını göstermektedir. Buna karşılık uygun dış destek, hava-istihbarat eşgüdümü ve rejim zafiyeti anlarında bu aktörlerin İran'ın batısında ciddi dikkat dağıtıcı ve aşındırıcı etki yaratması mümkündür (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Bu nedenle en doğru stratejik formülasyon şudur: **Kürtler İran'a karşı bir işgal ordusu değil, iç güvenlik yükü bindiren ve dış baskının etkinliğini artıran yardımcı vekil aktörlerdir.** Bu cümle hem askerî kapasite sınırlarını hem de taktik değerlerini aynı anda karşılamaktadır. Daha iddialı formülasyonlar, ya grupların fiilî kapasitesini abartmakta ya da bölgesel siyasî kısıtları küçümsemektedir (Watts et al., 2023; van Wilgenburg, 2025).

9.5. Hangi eşikte fayda geri tepmeye dönüşür?

Raporun üçüncü büyük sonucu, Kürt kartının belirli bir eşige kadar rasyonel, o eşğin ötesinde ise giderek maliyetli bir araca dönüşmesidir. Düşük görünürlüklü istihbarat, hedefleme ve sınırlı sabotaj faaliyetleri nispeten yüksek fayda ve görece düşük görünürlük üretebilir. Sınır hattında baskı ve küçük ölçekli sızma da belirli koşullarda yönetilebilir kalabilir. Fakat açık ve öncü kara rolü, kalıcı alan kontrolü girişimi veya sembolik ama yüksek görünürlüklü sınır kasabası operasyonları; İran'ın misilleme eşğini düşürür, Türkiye ve Irak üzerindeki baskıyı artırır ve IKBİ sahasını daha kırılgan hâle getirir. Bu noktadan sonra fayda-maliyet dengesi tersine dönmeye başlar (Reuters, 2023a; Reuters, 2026e; AP News, 2026).

Başka bir ifadeyle, Kürt faktörü en etkili olduğu yerde aynı zamanda en kırılgan olduğu yerdedir: düşük yoğunluklu, çevresel ve yardımcı kullanım. Bu rol büyütüldüğünde, aktörlerin kendi kapasite sınırları, bölgesel izin yapısı ve tarihsel güvensizlikleri devreye girer. Raporun bulguları, dış sponsorlar açısından rasyonel sınırın tam da burada çizilmesi gerektiğini göstermektedir (Watts et al., 2023; van Wilgenburg, 2025).

9.6. Nihai stratejik hüküm

Bu raporun nihai hükmü şu şekilde formüle edilebilir:

İran'a yönelik olası bir kara harekâtında Kürt aktörler kullanılabilir; ancak bu kullanım, sınır aşındırma, hedef istihbaratı, sabotaj, dikkat dağıtma ve rejim zafiyeti anında fırsat üretme gibi yardımcı işlevlerle sınırlı kaldığında anlamlıdır. Kürt grupların mevcut kapasitesi, bölgesel kısıtlar, siyasî maliyetler ve tarihsel güvensizlikleri dikkate alındığında, bunların bir kara harekâtının ana vurucu gücü ya da sürdürülebilir işgal ortağı hâline gelmesi gerçekçi görünmemektedir.

Bu hüküm, tarihsel destek-terk edilme örüntüsü, güncel operasyonel sinyaller, bölgesel güvenlik baskısı ve vekâlet savaşı literatürü birlikte değerlendirildiğinde en savunulabilir sonuçtur (U.S. Department of State, 1975a; U.S. Department of State, 1975b; Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; van Wilgenburg, 2025).

Stratejik Sonuçlar Bölümünün Ana Bulguları

Ana bulgu: Kürt aktörler İran'a karşı kullanılabilir; fakat yalnızca yardımcı vekil işlevlerde. Ana kara omurgası olmaları gerçekçi değildir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Neden önemli: Çünkü doğru karar cümlesi “evet” veya “hayır” değil, “hangi eşikte, hangi rol için, hangi bedelle?” sorusuna verilecek koşullu cevaptır (van Wilgenburg, 2025).

Operasyonel sonuç: İstihbarat, hedefleme, sabotaj ve sınır baskısı daha rasyonel kullanım alanlarıdır; derin taarruz ve işgal ortaklığı ise yüksek riskli ve düşük gerçekçilikli alanlardır (Reuters, 2026e; AP News, 2026).

10. Sonuç

Bu çalışma, İran'a yönelik olası bir kara harekâtında Kürt faktörünün ne ölçüde kullanılabileceğini tarihsel kayıt, güncel saha verisi, vekâlet savaşı literatürü ve bölgesel güvenlik dengeleri üzerinden değerlendirmiştir. Ulaşılan genel sonuç açıktır: Kürt kartı ne sıfır değer taşımaktadır ne de bazı siyasî anlatılarda ileri sürüldüğü gibi İran'a karşı bağımsız bir oyun değiştirici kuvvet sunmaktadır. Gerçek durum bu iki uç arasında yer almaktadır. Kürt aktörler, özellikle İran'ın batı hattında istihbarat, sınır baskısı, hedefleme, sabotaj ve rejim zafiyeti anlarında fırsat büyütme bakımından işlevsel olabilir; ancak bunların sürdürülebilir kara omurgasına dönüşmesi mevcut koşullarda gerçekçi değildir (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

Bu sonucun arkasında üç ana neden vardır. Birincisi, Kürt sahasının parçalı yapısıdır. İranlı Kürt alanı tek bir komuta, tek bir stratejik hedef ve tek bir siyasî irade etrafında birleşmemektedir. İkincisi, askerî kapasite sınırlılığıdır. Hafif silahlı yapı, dış hava ve istihbarat desteğine bağımlılık ve lojistik sürdürülebilirlik eksikliği, grupları yardımcı rolün ötesine taşımamaktadır. Üçüncüsü ise bölgesel ve siyasî kısıtlardır. IKBY, Bağdat, Türkiye ve İran'ın karşı hamle kapasitesi; özellikle PJAK hattının hukukî ve diplomatik

maliyetiyle birleştiğinde kullanılabilirlik alanını daraltmaktadır (U.S. Department of the Treasury, 2009; Reuters, 2023a; Reuters, 2023b; Reuters, 2026c; van Wilgenburg, 2025).

Tarihsel tecrübe de bu sonucu güçlendirmektedir. 1970'lerde yüksek dış desteğin ani geri çekilişle sonuçlanması, Kürt siyasal hafızasında “desteklenme ama son anda yalnız bırakılma” örüntüsünü derinleştirmiştir. Bu hafıza, bugünkü İranlı Kürt aktörlerin neden daha ihtiyatlı davrandığını ve neden büyük riskli angajmanlara açık güvenlik garantisi olmadan girmek istemediğini açıklamaktadır. Dolayısıyla günümüzdeki temkin, yalnızca güçsüzlükten değil, tarihsel olarak öğrenilmiş rasyonellikten beslenmektedir (U.S. Department of State, 1975a; U.S. Department of State, 1975b; van Wilgenburg, 2025).

Bununla birlikte, Kürt faktörünü tamamen etkisiz görmek de analitik hata olur. Özellikle dış hava ve istihbarat baskısıyla birleşmiş, rejimin başka cephelerde zorlandığı, sınır güvenliğinin aynı anda birçok baskı altında kaldığı bir ortamda Kürt aktörler İran'ın batısında maliyetli bir güvenlik sorunu yaratabilir. Bu sorun, rejimin birlik ve dikkat dağılımını bozabilir, iç güvenlik kaynaklarını yeniden yönlendirebilir ve daha geniş baskı mimarisine kuvvet çarpanı etkisi sağlayabilir. Ancak bu katkı, tam da sınırlı ve yardımcı olduğu sürece rasyoneldir; rol büyüdükçe geri tepme riski sert biçimde artar (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b; Reuters, 2026c; AP News, 2026).

Sonuç olarak bu rapor, karar verici düzeyde şu nihai cümleyi önermektedir: **Kürtler İran'a karşı olası bir kara harekâtında kullanılabilir; fakat bu kullanım yalnızca düşük ve orta yoğunluklu, geri çekilebilir, sınırlı ve yardımcı görevlerde anlamlıdır. Kürt aktörleri ana kara omurgası ya da sürdürülebilir işgal ortağı gibi görmek, hem mevcut kapasite verisi hem de bölgesel siyasî gerçeklik bakımından aşırı iddialı ve yüksek riskli bir varsayımdır.** Bu nedenle en rasyonel değerlendirme, Kürt faktörünü “oyun değiştirici ana kuvvet” değil, “dozajı dikkatle ayarlanması gereken yardımcı baskı unsuru” olarak tanımlamaktır (Watts et al., 2023; Reuters, 2026a; van Wilgenburg, 2025).

Karar verici düzeyde bakıldığında, Kürt kartının değeri kapasitesinden çok doğru dozajından kaynaklanmaktadır. Bu kart ancak sınırlı, geri çekilebilir ve daha büyük bir baskı mimarisine entegre biçimde kullanıldığında rasyonel görünür; rol büyüdükçe hem bölgesel tırmanma hem de yerel ortakların hızla yalnızlaşması riski artmaktadır. Bu nedenle raporun ana sonucu, Kürt faktörünün oyun değiştirici bir ana kuvvet değil, dikkatle kalibre edilmesi gereken bir kuvvet çarpanı olduğu yönündedir.

Kaynakça

- AP News. (2026). Iran-Iraq border security and Kurdish communities coverage. <https://apnews.com/article/iran-iraq-border-communications-families-war-security-9981048c7a39bb8bb9a73ec8af5218cf>
- Chatham House. (2025, June 19). Iran-Israel conflict: Iran has run out of good options. <https://www.chathamhouse.org/2025/06/iran-israel-conflict-iran-has-run-out-good-options>
- Chatham House. (2026, March 17). The Iran war is exacting a heavy toll on Gulf oil and gas exporters - and creating risk and opportunity in North Africa. <https://www.chathamhouse.org/2026/03/iran-war-exacting-heavy-toll-gulf-oil-and-gas-exporters-and-creating-risk-and-opportunity>
- CFR. (2026). Confrontation between the United States and Iran. Global Conflict Tracker. <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/confrontation-between-united-states-and-iran>
- CSIS. (2025, March 6). Iranian networks in the Middle East. <https://www.csis.org/analysis/iranian-networks-middle-east>
- CSIS. (2026, March 16). Iran's War Strategy: Don't Calibrate- Escalate. <https://www.csis.org/analysis/irans-war-strategy-dont-calibrate-escalate>
- Mitvim. (2026, January). Kurds and Israel. https://mitvim.org.il/wp-content/uploads/2026/01/Kurds-and-Israel-ENG_Final.pdf
- Reuters. (2022, November 14). Iran strikes dissident sites in Iraqi Kurdistan, two dead - officials. <https://www.reuters.com/world/middle-east/rocket-attack-near-iraqs-erbil-kills-one-wounds-10-mayor-2022-11-14/>
- Reuters. (2023a, March 19). Iraq and Iran sign deal to tighten border security. <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraq-iran-sign-deal-tighten-border-security-2023-03-19/>
- Reuters. (2023b, September 12). Iraq starts relocating Iranian Kurdish fighters from Iran border. <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraq-starts-relocating-iranian-kurdish-fighters-iran-border-iraq-foreign-2023-09-12/>
- Reuters. (2026a, March 4). U.S., Kurds discuss potential Iran military operation, sources say. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/us-kurds-discuss-potential-iran-military-operation-sources-say-2026-03-04/>
- Reuters. (2026b, March 6). Israel backing Iranian Kurdish plans to seize Iran border areas, sources say. <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-backing-iranian-kurdish-plans-seize-iran-border-areas-sources-say-2026-03-06/>
- Reuters. (2026c, March 5). Turkey says it is closely following actions of Iranian Kurdish PJAK militant group. <https://www.reuters.com/business/media-telecom/turkey-says-it-is-closely-following-actions-iranian-kurdish-pjak-militant-group-2026-03-05/>
- Reuters. (2026d, January 14). Armed Kurdish groups sought to cross into Iran from Iraq, sources say. <https://www.reuters.com/world/middle-east/armed-kurdish-groups-sought-cross-into-iran-iraq-sources-say-2026-01-14/>
- Reuters. (2026e, March 4). Drone attacks Iranian Kurdish opposition group's HQ in Iraq's Kurdistan, security sources say. <https://www.reuters.com/business/media-telecom/drone-attacks-iranian-kurdish-opposition-groups-hq-iraqs-kurdistan-security-2026-03-04/>

Reuters. (2026f, March 31). Iran warns of death penalty, asset seizures for spying, aiding enemies. <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-warns-death-penalty-asset-seizures-spying-aiding-enemies-2026-03-31/>

Reuters Graphics. (2026). The Kurdish opposition on Iran's border. <https://www.reuters.com/graphics/IRAN-CRISIS/MAPS/znpmelervl/>

UK House of Commons Library. (2024, July 25). Iran's influence in the Middle East. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9504/CBP-9504.pdf>

U.S. Department of State, Office of the Historian. (1972, July 28). Foreign Relations of the United States, 1969-1976, Volume E-4, Document 321. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76ve04/d321>

U.S. Department of State, Office of the Historian. (1975a, May 1). Foreign Relations of the United States, 1969-1976, Volume XXVII, Document 286. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v27/d286>

U.S. Department of State, Office of the Historian. (1975b). Foreign Relations of the United States, 1969-1976, Volume XXVII, Document 289. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v27/d289>

U.S. Department of the Treasury. (2009, February 4). Treasury designates Free Life Party of Kurdistan a terrorist organization. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/tg14>

van Wilgenburg, W. (2025, July 2). Caution and fear of a crackdown: Iranian Kurdish opposition responses to the Israel-Iran conflict. The Washington Institute. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/caution-and-fear-crackdown-iranian-kurdish-opposition-responses-israel-iran>

Watts, S., Frederick, B., Chandler, N., Toukan, M., Curriden, C., Mueller, E. E., Geist, E., Tabatabai, A. M., Plana, S., Corbin, B., & Martini, J. (2023). Proxy warfare in strategic competition: Overarching findings, recommendations, and military implications (RR-A307-1; RR-A307-3). RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA307-1.html ; https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA307-3.html

Ek A. Şekil, Harita ve Grafikler İçin Kaynak Notları

Bu ekte yer alan görsellerin bir bölümü açık kaynak veri ve raporlardan türetilmiş şematik üretimlerdir. Şematik harita ve analitik grafikler, doğrudan coğrafi/doğrusal ölçüm iddiası taşımayan, karar verici düzeyde okumayı kolaylaştıran yorumlayıcı görseller olarak tasarlanmıştır. Aksi belirtilmedikçe sentez ve görsel yorum, raporun ana metninde kullanılan kaynaklardan türetilmiştir.

Harita 1. İran-İrak sınır hattında Kürt faktörünün operasyonel temas kuşağı (şematik). Şematik kurgu; sınır güvenliği baskısı, Kürt yerleşim yoğunluğu ve operasyonel temas mantığı için Reuters Graphics (2026), Associated Press (2026) ve rapordaki açık kaynak saha verileri esas alınmıştır.

Grafik 1. Görev bazlı kullanılabilirlik düzeyi. Yazar sentezi; vekâlet savaşı kapasite sınırları ve İranlı Kürt grupların görev tiplerine göre operasyonel elverişliliği için RAND Corporation (2023), Reuters (2026a), Reuters (2026b) ve van Wilgenburg (2025) esas alınmıştır.

Grafik 2. Senaryolara göre askerî fayda ve stratejik risk profili. Yazar sentezi; senaryo matrisleri ve tırmanma riski için Reuters (2023a), Reuters (2026a), Reuters (2026e), AP News (2026) ve RAND Corporation (2023) esas alınmıştır.

Grafik 3. Başlıca aktörlerde kullanılabilirlik-maliyet dengesi. Yazar sentezi; Kürt gruplar, İKBY, Türkiye, İran ve dış sponsorlar açısından fayda-maliyet dengesinin analitik görselleştirmesidir. Kaynak

zemini olarak RAND Corporation (2023), U.S. Department of the Treasury (2009), van Wilgenburg (2025) ve Reuters saha zinciri kullanılmıştır.

Tablo 1-3 ve diğer analitik tablolar. Tablolar, rapor metninde kullanılan açık kaynak belge ve haberlerden türetilmiş karşılaştırmalı yazar sentezidir; doğrudan bir kurum tablosunun kopyası değildir.

Ek B. Kaynakça Tamamlayıcı Girdiler

Aşağıdaki ek kaynaklar, ana metindeki bazı atıfların kaynakça karşılığını tamamlamak ve raporun UA/think tank standardında daha eksiksiz bir bibliyografik çerçeveye oturmasını sağlamak amacıyla eklenmiştir.

- AP News. (2026). War disrupts life on the Iraq-Iran border. <https://apnews.com/article/iran-iraq-border-communications-families-war-security-9981048c7a39bb8bb9a73ec8af5218cf>
- Chatham House. (2026, March 17). The Iran war is exacting a heavy toll on Gulf oil and gas exporters – and creating risk and opportunity in North Africa. <https://www.chathamhouse.org/2026/03/iran-war-exacting-heavy-toll-gulf-oil-and-gas-exporters-and-creating-risk-and-opportunity>
- CSIS. (2026, March 16). Iran's War Strategy: Don't Calibrate—Escalate. <https://www.csis.org/analysis/irans-war-strategy-dont-calibrate-escalate>
- Reuters. (2022, November 14). Iran strikes dissident sites in Iraqi Kurdistan, two dead - officials. <https://www.reuters.com/world/middle-east/rocket-attack-near-iraqs-erbil-kills-one-wounds-10-mayor-2022-11-14/>
- Reuters. (2026, March 31). Iran warns of death penalty, asset seizures for spying, aiding enemies. <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-warns-death-penalty-asset-seizures-spying-aiding-enemies-2026-03-31/>